

Time:3 Hrs.

Marks:100

Note: 1. All Questions are Compulsory

2. Figures to the right state the marks allotted to the questions.

Q.1. A. Select the most appropriate answer from the options given below (Any Ten) (10)

1. _____ is a process of giving a distinct name or a mark to a product in order to give a distinct identity.

- Branding
- Packaging
- Insurance
- Warranty

2. Phrases like- 'This side up', 'Protect from water', 'Fragile- Handle with care' etc. are examples of _____.

- Marking
- Labeling
- Advertising
- Branding

3. _____ quotation includes the expenses incurred till the goods are loaded on the board of ship at the port of shipment.

- FOB
- C&F
- CIF
- FOD

4. _____ is the intermediary between the manufacturer and overseas buyer.

- Domestic manufacturer
- Importer
- Merchant Exporter
- Contractor

5. _____ refers to the activity of moving items within warehouse and retail stores.

- Inventory management
- Network design
- Materials handling
- Facility location

6. _____ helps in obtaining leads from prospective buyers.
- Advertising
  - Publicity
  - Personal Selling
  - Trade discount
7. Switch trading, Barter and Off Set are methods of _____.
- Inspection
  - Promotion
  - Insurance
  - Countertrade
8. Pre shipment finance is also known as _____.
- Packing credit
  - Deemed finance
  - Forfeiting
  - EPCG
9. _____ provides finance to Small and Micro Enterprises.
- ECGC
  - DGFT
  - SIDBI
  - SEZ
10. RCMC for status holder exporters is issued by _____.
- DGFT
  - EIC
  - FIEO
  - Commodity Boards
11. _____ helps the exporter to complete shipment formalities and customs procedures.
- EPC
  - Tax authorities
  - C&F agent
  - Importer
12. The basic document containing all the information which is required for the preparation of other documents is _____.
- Commercial Invoice
  - Bill of Lading
  - Consular Invoice
  - Certificate of Origin

Q1.B. State whether the following statements are True or False. (Any Ten) (10)

1. A product warranty is an assurance from the exporter that the product will perform as stipulated.
2. Labeling helps to give statutory information of the products to the customers.
3. Under CIF quotation, the exporter has to obtain marine insurance policy to cover the risk/damages in transit.
4. Product characteristics do influence the choice of distribution channels in export marketing.
5. The exporter need not consider the urgency of the buyer in selecting the mode of transport in international markets.
6. Advertising helps in handling objections of the buyer.
7. Countertrade is a system of exchange between countries in which goods and services are used as payment rather than money.
8. Packing credit is provided to exporters for purchase of capital goods.
9. EXIM helps Indian exporters by providing insurance protection.
10. Pre shipment inspection of goods is needed for goods having ISO certification.
11. The exporter's agent has to obtain the carting order from the Port Trust Authorities.
12. Consular Invoice states the country of origin of the goods.

Q.2. Answer any two of the following (15)

- a) Discuss the various factors influencing branding decisions
- b) What are the factors determining export price?
- c) Calculate the minimum FOB price which can be quoted by an exporter to USA from the following details. Also calculate the amount of foreign exchange that can be earned if one American dollar is equal to Rs. 80/-

Particulars	Amount
Material Cost	65,000
Labour Cost	10,000
Transport Cost	5,000
Contribution to Profit	@10% of FOB cost
Duty Drawback	@10% of FOB price

Q.3. Answer any two of the following (15)

- a) What are the factors influencing choice of distribution channels in export marketing?
- b) Explain the need for Insurance in Export Marketing
- c) Discuss the importance of trade fairs and exhibitions in export marketing.

Q.4. Answer any two of the following (15)

- a) Describe the procedure to open a Letter of Credit.
- b) Distinguish between Pre-shipment finance and Post-shipment finance.
- c) Explain the role of commercial banks in providing export finance.

Q.5. Answer any two of the following

(15)

- a) Explain the pre-shipment procedure in exports.
- b) Discuss the custom clearance formalities to be completed by an exporter.
- c) State the importance of commercial invoice.

Q6. Write Short Notes on the following: (Any four)

(20)

- i) Product planning decisions for export marketing
- ii) Export Pricing Quotations
- iii) Trade-oriented sales promotion techniques
- iv) Methods of Payment in Export Marketing
- v) Export against Letter of Undertaking
- vi) Shipping Bill

*****

वेळ: ३ तास

गुण १००

टीप: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत

२. उजवीकडील अंक गुण दर्शवित

३. इंग्रजी पत्रिका मुळ मानवी .

प्र.१. अ. खालील पर्यायांमधून सर्वात योग्य उत्तर निवडा (कोणतेही दहा)

(१०)

१. _____ ही एक वेगळी ओळख देण्यासाठी उत्पादनाला वेगळे नाव किंवा चिन्ह देण्याची प्रक्रिया आहे

- मुद्रांकन
- बांधणी
- विमा
- हमी

२. वाक्ये जसे- 'ही बाजूला', 'पाण्यापासून संरक्षण करा', 'नाजूक- काळजीने हाताळा' इत्यादी _____ ची उदाहरणे आहेत.

- चिन्हांकित करणे
- खुण-चीठी
- जाहिरात
- मुद्रांकन

३.. _____ निविदामध्ये बंदरावर जहाजाच्यावर माल चढवण्यापर्यंत झालेल्या खर्चाचा समावेश होतो.

- एफ ओ बी - FOB
- सी आणि एफ- C&F
- सी आय एफ- CIF
- एफ ओ डी - FOD

४. _____ निर्माता आणि परदेशी खरेदीदार यांच्यातील मध्यस्थ आहे.

- देशांतर्गत उत्पादक
- आयातदार
- व्यापारी निर्यातदार
- कंत्राटदार

५. _____ गोदाम आणि किरकोळ दुकानांमध्ये वस्तू हलविण्याच्या क्रियाकलापाचा संदर्भ देते.

- वस्तुसुची व्यवस्थापन
- नेटवर्क रचना
- साहित्य हाताळणी
- सुविधा स्थान

६. _____ संभाव्य खरेदीदारांचा पुढाकार मिळविण्यात मदत करते.

- जाहिरात
- प्रसिद्धी
- वैयक्तिक विक्री
- व्यापार सवलत

७. स्विच ट्रेडिंग, बार्टर आणि ऑफ सेट या _____ च्या पद्धती आहेत.

- तपासणी
- जाहिरात
- विमा
- प्रतीव्यापार

८. जहाजावर माल चढविण्यापूर्वीच्या अर्थसाह्यला _____ असेही म्हणतात.

- बांधणी पत
- आसवशीत अर्थसाह्य
- फॉरफिटिंग
- ईपीसीजी

९. _____ लघु आणि सूक्ष्म उद्योगांना वित्तपुरवठा करते.

- ईसीजीसी
- डीजीएफटी
- सिडबी
- सेझ

१०. दर्जा धारक निर्यातदारांसाठी आर सी एम सी _____ द्वारे जारी केले जाते.

- डीजीएफटी
- ई आय सी
- एफ आय ई ओ
- वस्तू महामंडळे

११ . _____ निर्यातदाराला शिपमेंटची औपचारिकता आणि सीमाशुल्क प्रक्रिया पूर्ण करण्यास मदत करते.

- ई पी सी
- कर अधिकारी
- सी आणि एफ दलाल
- आयातदार

१२ .. इतर कागदपत्रे तयार करण्यासाठी आवश्यक असलेली सर्व माहिती असलेले मूलभूत दस्तऐवज _____ आहे.

- व्यापारी बीजक
- जहाज भरण पत्र
- व्यापारी प्रतिनिधीचा दाखला
- मूळ प्रमाणपत्र

प्र .१ .ब . खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा. (कोणतेही दहा) (१०)

1. उत्पादनाची हमी ही निर्यातदाराकडून दिलेली हमी असते की उत्पादन निर्धारित केल्याप्रमाणे कार्य करेल.
2. खुण-चीठीमुळे ग्राहकांना उत्पादनांची वैधानिक माहिती देण्यात मदत होते.
3. सी आय एफ निविदे अंतर्गत, निर्यातदाराला पारगमनातील जोखीम/नुकसान भरून काढण्यासाठी सागरी विमा पॉलिसी घ्यावी लागते.
4. उत्पादनाची वैशिष्ट्ये निर्यात विपणनामध्ये वितरण वाहिन्यांच्या निवडीवर प्रभाव पाडतात.
5. निर्यातदाराला आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेतील वाहतुकीचा मार्ग निवडताना खरेदीदाराची निकड लक्षात घेण्याची गरज नाही.
6. जाहिरातीमुळे खरेदीदाराचे आक्षेप हाताळण्यात मदत होते.
7. काउंटरट्रेड ही देशांमधील देवाणघेवाणीची एक प्रणाली आहे ज्यामध्ये वस्तू आणि सेवा पैशांऐवजी पेमेंट म्हणून वापरल्या जातात.
8. निर्यातदारांना भांडवली वस्तूंच्या खरेदीसाठी पॅकिंग क्रेडिट दिले जाते.
9. एक्झिम बँक भारतीय निर्यातदारांना विमा संरक्षण देऊन मदत करते .
10. आय एस ओ प्रमाणन असलेल्या मालासाठी मालाची शिपमेंटपूर्व तपासणी आवश्यक आहे.
11. निर्यातदार दलालास पोर्ट ट्रस्ट प्राधिकरणाकडून कार्टिंग आदेश प्राप्त करणे आवश्यक आहे.
12. व्यापारी प्रतिनिधीचा दाखल्या मध्ये वस्तूंचा मूळ देश नमूद केला जातो.

प्र .२. खालीलपैकी कोणतेही दोन उत्तर द्या

(१५)

- अ) मुद्रांकन निर्णयांवर परिणाम करणाऱ्या विविध घटकांची चर्चा करा
- ब) निर्यात किंमत ठरवणारे घटक कोणते आहेत?

क) खालील दिलेल्या माहितीच्या आधारे निर्यातदाराने निश्चित करावयाची किमान FOB किंमत, यूएस डॉलरमध्ये शोधा.

जेव्हा एक यूएस \$ = ₹ ८०/- आहे.

विवरण	रक्कम
साहित्याची किंमत	६५,०००/-
मजुरीची किंमत	१०,०००/-
वाहतूक खर्च	५,०००/-
एफओबी खर्चाच्या १०% @ नफ्यात योगदान	
एफओबी किमतीच्या १०% @ कर परतावा	

प्र.३. खालीलपैकी कोणतेही दोनची उत्तर लिहा (१५)

- निर्यात विपणनामध्ये वितरण वाहिन्यांच्या निवडीवर कोणते घटक परिणाम करतात?
- निर्यात विपणनामध्ये विम्याची गरज स्पष्ट करा
- निर्यात विपणनातील व्यापार मेळावे आणि प्रदर्शनांचे महत्त्व चर्चा करा.

प्र.४. खालीलपैकी कोणतेही दोनची उत्तर लिहा (१५)

- पत पत्र उघडण्याच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.
- जहाजावर माल चढवण्यापूर्वी आर्थसाह्ये आणि जहाजावर माल चढविल्या नंतरचे आर्थसाह्ये यातील फरक करा.
- निर्यात वित्तपुरवठा करण्यात व्यापारी बँकांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.५. खालीलपैकी कोणतेही दोन उत्तर द्या (१५)

- निर्यातीमध्ये जहाजावर माल चढवण्यापूर्वी प्रक्रिया स्पष्ट करा .
- निर्यातदाराने पूर्ण करायच्या कस्टम क्लिअरन्स औपचारिकतेची चर्चा करा.
- व्यावसायिक बीजकांचे महत्त्व सांगा.

प्र.६. खालील कोणत्याही चारावर टिपा लिहा: (कोणत्याही चार) (२०)

- निर्यात विपणनासाठी उत्पादन नियोजन निर्णय
- निर्यातीतील मूल्यनिर्धारण निविदा
- व्यापारला प्रोत्साहन देणारं विक्री तंत्र
- निर्यात विपणनामध्ये देयकाच्या पद्धती
- हमीपत्र देवून निर्यात
- जहाज पावती

*****

Time: 3 hours

Marks: 100

N.B. 1. All questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks.

3. Draw a neat diagram wherever necessary.

Q1 A. Choose the correct answer and rewrite the statement (Any Ten)

10

1. International trade will not take place under _____ cost difference.
  - a) comparative
  - b) absolute
  - c) equal
  - d) average
2. If $\frac{PK}{PL} USA < \frac{PK}{PL} India$, India is _____ country.
  - a) Labour scarce
  - b) Capital abundant
  - c) Labour abundant
  - d) Labour neutral
3. Reciprocal demand is expressed in terms of _____.
  - a) Cost curves
  - b) Supply curves
  - c) Offer curves
  - d) Lorenz curve
4. The main objective of trade barriers is _____.
  - a) To increase employment
  - b) To reduce unnecessary imports.
  - c) To increase exports
  - d) To increase imports
5. Imposition of tariff, raises domestic prices causing fall in consumption of domestic goods is _____ effect of tariffs.
  - a) Productive effect
  - b) Revenue effect
  - c) Protective effect
  - d) Transfer effect
6. Brexit is the name given to the departure of _____ from the European Union.
  - a) Belgium
  - b) Britain
  - c) Poland
  - d) Bulgaria

7. Current account balance records all the receipts and payments for _____
- a) Only visible items   b) Only invisible items
c) Both visible and invisible items   d) Loans taken
8. Devaluation is ----- adjustment in value of the currency of the country
- a) Downward   b) Upward
c) Vertical   d) Neutral
9. WTO replaced ----- in 1995.
- a) TRIPS   b) TRIMs
c) GATT   d) GATs
10. As per Purchasing Power Parity theory exchange rate is determined by comparing _____
- a) Prices   b) Import
c) Purchasing power   d) Export
11. Spot exchange rate is _____
- a) Managed exchange rate   b) Fixed exchange rate
c) Floating exchange rate   d) Current exchange rate
12. Hedging function is about covering risk through _____
- a) Speculation   b) Forward exchange.
c) Static exchange   d) Backward exchange

Q.1. B) State whether the following statements are TRUE or FALSE (Any 10)   10

1. According to modern theory, there is no need for a separate theory of international trade.
2. Jacob Viner developed the concept of Income terms of trade .
3. Equilibrium terms of trade are determined through offer curves.
4. Free trade leads to an increase in cost and inefficiency.
5. Specific duties are imposed on a fixed percentage of the value of imported goods.
6. India is a dialog partner of ASEAN.
7. Medium-term loans of a country are denoted in the Current account of BOP.
8. Exchange control is restricting the use of foreign currency.
9. TRIPs agreement covers intellectual property in case of geographical Identities.
10. Countries in the world are following a fixed exchange rate system.

11. Speculation is opposite to hedging.
12. The aim of RBI's intervention in the foreign exchange market is to reduce excess volatility.

Q. 2. Answer any two of the following. 15

- A. Explain Ricardian Comparative Cost Difference Theory of International Trade.
- B. Discuss different concepts of Terms of Trade.
- C. Describe various types of gains from trade.

Q. 3 Answer any two of the following. 15

- A. Discuss the arguments in favour of and against free trade policy.
- B. Describe different types of tariffs.
- C. Explain the objectives and achievements of the European Union.

Q. 4 Answer any two of the following. 15

- A. Explain the concept and structure of balance of payments.
- B. Analyze different measures to correct disequilibrium in balance of payments.
- C. Briefly explain the WTO's TRIPs and TRIMs agreements.

Q. 5. Answer any two of the following. 15

- A. Explain how the equilibrium rate of exchange is determined.
- B. Discuss the purchasing power parity theory of exchange rate determination.
- C. Explain the role of central bank in foreign exchange management.

Q.6 Write short notes on any four of the following 20

- A. Offer Curves
- B. Types of Economic integration
- C. Effects of Tariffs
- D. Functions of foreign exchange market
- E. Spot and Forward exchange rate
- F. Types of disequilibrium in balance of payment.

*****

मराठी अनुवाद

वेळ: ३ तास

गुण: १००

सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात

३. आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा

प्र. १. अ) योग्य उत्तर निवडून विधाने पुन्हा लिहा (कोणतीही दहा) १०

१. आंतरराष्ट्रीय व्यापार हा _____ खर्च फरक स्थिती असल्यास घडून येत नाही.

अ) तुलनात्मक   ब) निरपेक्ष

क) समान खर्च फरक   ड) सरासरी

२. जर $\frac{PK}{PL} USA < \frac{PK}{PL} India$, असेल तर भारत हा _____ असलेला देश आहे.

अ) श्रम तुटवडा   ब) भांडवल विपुलता

क) श्रम विपुलता   ड) श्रम तटस्थता

३. अंनोन्य मागणी _____ च्या संदर्भात व्यक्त केली जाते.

अ) खर्च वक्र   ब) पुरवठा वक्र

क) प्रस्ताव वक्र   ड) लोरेन्झ वक्र

४. _____ व्यापार बंधनांचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे.

अ) रोजगार वाढविणे   ब) अनावश्यक आयात कमी करणे

क) निर्यात वाढविणे   ड) निर्यात कमी होते

५. शुल्क लादल्यामुळे देशांतर्गत किमतीत वाढ होते त्यामुळे देशांतर्गत वस्तूंचा उपभोग कमी होतो त्यास

_____ शुल्क म्हणतात.

अ) उत्पादन   ब) उत्पन्न

क) संरक्षित   ड) बदली

६. ब्रेक्झिट म्हणजे _____ देशाचे युरोपियन युनिअन मधून निर्गमन होय.

- अ) बेल्जियम   ब) ब्रिटन
क) पोलंड   ड) बल्गेरिया

७. चालू खात्यावरील शिलकीच्या नोंदी मध्ये मध्ये पुढील गोष्टीचा समावेश होतो.

- अ) फक्त दृश्य वस्तू   ब) फक्त अदृश्य वस्तू
क) दोन्ही दृश्य आणि अदृश्य वस्तू   ड) घेतलेले कर्ज

८. अवमूल्यन म्हणजे देशातील चलनाच्या मूल्या मधील _____ बदल.

- अ) अधोगामी   ब) ऊर्ध्वगामी

- क) अनुलंब   ड) तटस्थ

९. १९९५ मध्ये जागतिक व्यापार संघटनेने (WTO) _____ ची जागा घेतली.

- अ) ट्रिप्स (TRIPS)   ब) ट्रिम्स (TRIMS)
क) गॅट (GATT)   ड) गॅट्स (GATs)

१०. खरेदी शक्ती समता सिद्धांत विनिमय दर निश्चिती मध्ये _____ ची तुलना करतो.

- अ) किमती   ब) आयात
क) खरेदी शक्ती   ड) निर्यात

११. हजर विनिमय दर हा _____ असतो.

- अ) व्यवस्थापित विनिमय दर   ब) स्थिर विनिमय दर
क) लवचिक विनिमय दर   ड) चालू विनिमय दर

१२. व्यवहार रक्षण (Hedging) म्हणजे _____ प्रकारच्या जोखिमेपासून संरक्षण मिळवून देणे होय.

- अ) सट्टेबाजी   ब) वायदा विनिमय
क) स्थितीशील विनिमय   ड) प्रतिगामी विनिमय

प्र. १. ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगा (कोणतेही दहा)

१०

१. आधुनिक सिद्धांतानुसार वेगळ्या आंतरराष्ट्रीय व्यापार सिद्धांताची गरज नाही.
२. जेकब वायनर यांनी उत्पन्न व्यापार शर्ती ही संकल्पना विकसित केली.
३. समतोल व्यापार शर्ती प्रस्ताव वक्राच्या सहाय्याने निश्चित होतात.
४. मुक्त व्यापारामुळे खर्च आणि कार्यक्षमता यामध्ये वाढ होते.
५. विशिष्ट शुल्क हे आयात केलेल्या वस्तूच्या मूल्याच्या निश्चित टक्केवारीवर आकारले जाते.
६. भारत हा ASEAN चा संवाद भागीदार आहे.
७. व्यवहारतोलामध्ये देशाच्या चालू खात्यावर मध्यम कालीन कर्ज दाखविले जाते.
८. विनिमय नियंत्रणामुळे परकीय विनिमय चलनाच्या वापरावर बंधने येतात.
९. ट्रिप्स करारामध्ये भौगोलिक प्रदेशाबाबत बौद्धिक संपदांचा समावेश होतो.
१०. जगातील देश स्थिर विनिमय दर पद्धतीचा अवलंब करतात.
११. सट्टेबाजी हे व्यवहार रक्षणाच्या (hedging) विरोधी आहे.
१२. भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या परकीय विनिमय बाजारपेठेतील हस्तक्षेपाचा उद्देश अतिरिक्त स्थित्यंतरे कमी करणे हा आहे.

प्र. २ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

१५

- अ) रिकार्डोचा आंतरराष्ट्रीय व्यापार बाबतचा तुलनात्मक खर्चाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) व्यापार शर्तीच्या मोजमापाच्या विविध संकल्पनांची चर्चा करा.
- क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार पासून होणाऱ्या लाभांच्या विविध प्रकारांचे विवेचन करा.

प्र. ३ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

१५

- अ) मुक्त व्यापार धोरणाच्या बाजूने आणि विरोधी मुद्द्यांची चर्चा करा.
- ब) आयात जकतींच्या विविध प्रकारांचे वर्णन करा.
- क) युरोपियन युनियन या व्यापारगटाची उद्दिष्टे आणि कामगिरी स्पष्ट करा.

प्र. ४ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

१५

- अ) व्यवहारशेषाची संकल्पना आणि रचना स्पष्ट करा.
- ब) व्यवहार शेषातील असमतोल दूर करण्यासाठीच्या उपायांचे विश्लेषण करा.
- क) जागतिक व्यापार संघटनेच्या व्यापारा संबंधित बौद्धिक संपदेचा हक्क (TRIPS) आणि व्यापारा संबंधित गुंतवणूक विषयक उपाय करार (TRIMS) थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र. ५ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा

१५

- अ. समतोल विनिमय दर कसा निश्चित होतो ते स्पष्ट करा.
- ब. विनिमय दर निश्चितीच्या खरेदी शक्ती समता सिद्धांताची चर्चा करा.
- क. परकीय विनिमय दर व्यवस्थापनात मध्यवर्ती बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र. ६ खालीलपैकी कोणत्याही चार टिप लिहा

२०

- अ. प्रस्ताव वक्र
- ब. आर्थिक एकत्रीकरणाचे प्रकार
- क. आयात जकातीचे आर्थिक परिणाम
- ड. परकीय विनिमय बाजाराची कार्ये
- ई. हजर आणि वायदा विनिमय दर
- फ . असंतुलित व्यवहारशेषाचे विविध प्रकार.

*****

TIME-3 HRS

MARKS-100

- N.B.**
- 1. All questions are compulsory**
  - 2. Figures to the right indicate full marks**

(A) Select the most appropriate answer from the options given below (Any Ten) 10

1. Strategic Human Resource Management is the _____ management of people.
  - a) Reactive
  - b) Proactive
  - c) Rigid
  - d) Fixed
2. _____ is a process of studying and collecting information relating to operations and responsibilities of a specific job.
  - a) Role Analysis
  - b) Benefit Analysis
  - c) Cost Analysis
  - d) Job Analysis
3. _____ is a process of searching and attracting capable candidates to apply for the job.
  - a) Selection
  - b) Placement
  - c) Recruitment
  - d) Termination
4. _____ training implies training provided in a lecture hall.
  - a) Vestibule
  - b) Simulation
  - c) Apprenticeship
  - d) Case study
5. The _____ effect occurs when rater evaluates the employee on the basis of one positive quality.
  - a) Spill over
  - b) Horn
  - c) Halo
  - d) Contrast
6. _____ is a technique of Management Development Program, whereby, a senior manager acts as a guide to train and develop junior managers.
  - a) Coaching
  - b) Redressal
  - c) Engagement
  - d) Promotion
7. _____ leaders do not encourage innovative ideas.
  - a) Transactional
  - b) Professional
  - c) Transformational
  - d) Modern

Q.No.2 Answer ANY TWO of the following: 15

- a) Define Human Resource Management. Explain its importance.
- b) What is Human Resource Planning? Explain the steps in it.
- c) What is E-Selection? Discuss its techniques.

Q.No.3 Answer ANY TWO of the following: 15

- a) Explain the process of identifying training needs in an organisation.
- b) What are the methods of Performance Appraisal?
- c) Explain the concept of Succession Planning. Why is it needed in an organisation?

Q.No.4 Answer ANY TWO of the following: 15

- a) Discuss Vroom's Expectancy Model.
- b) Explain factors affecting Spiritual Quotient.
- c) Explain the procedure for redressing employee grievances.

Q.No.5 Answer ANY TWO of the following: 15

- a) Explain the importance of creating innovative organisations.
- b) Discuss the importance of Human Resource Information system.
- c) Explain factors leading to absenteeism in organisations.

Q.No.6 Write short Notes (Any Four) 20

- a) Job Design
- b) Human Resource Development
- c) Transformational Leadership
- d) Importance of Potential Appraisal
- e) Competency Mapping
- f) Workforce diversity

*****

मराठी भाषांतर

वेळ: ३ तास

गुण: १००

सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात

प्र. क्र. १- (अ) खालील पर्यायांमधून योग्य पर्यायाची निवड करा. (कोणतेही दहा)

१०

१. धोरणात्मक मानव संसाधन व्यवस्थापन हे _____ स्वरूपाचे व्यवस्थापन आहे.

अ. प्रतिक्रियाशील	ब. सक्रिय/ पुर्वदक्ष
क. अलवचिक	ड. स्थिर
२. एखाद्या विशिष्ट नोकरी किंवा कामा संबंधित कार्ये आणि जबाबदाऱ्यां विषयीची माहितीचे संकलन आणि अभ्यासण्याची प्रक्रिया म्हणजेच _____ होय.

अ. भूमिका विश्लेषण	ब. लाभ विश्लेषण
क. खर्चाचे विश्लेषण	ड. कार्य विश्लेषण/पृथःकरण
३. _____ ही नोकरीसाठी अर्ज करण्याची, सक्षम उमेदवार शोधण्याची आणि त्यांना आकर्षित करण्याची प्रक्रिया आहे.

अ. निवड	ब. नियुक्ती
क. भरती	ड. समाप्ती
४. _____ प्रशिक्षण म्हणजे हॉलमध्ये दिले जाणारे प्रशिक्षण.

अ. प्रयोग शाळा (Vestibul)	ब. प्रतिरूप/प्रतिसृष्टी (Simulation)
क. उमेदवारी काळ (Apprenticeship)	ड. प्रकरण-घटना अभ्यास (Case Study)
५. जेव्हा रेटर/ मुल्यांकन कर्ता कर्मचाऱ्याच्या एखाद्या सकारात्मक गुणवत्तेच्या आधारे मूल्यमापन करतो तेव्हा _____ परिणाम उद्भवतो.

अ. गत कामगिरी प्रभाव (Spillover effect)	ब. नकारात्मकता (Horn)
क. सकारात्मकता (Halo)	ड. विरोधाभास (Contrast)
६. _____ हे व्यवस्थापन विकास कार्यक्रमाचे एक तंत्र आहे, ज्याद्वारे वरिष्ठ व्यवस्थापक कनिष्ठ व्यवस्थापकांना प्रशिक्षित आणि विकसित करण्यासाठी मार्गदर्शक म्हणून काम करतात.

अ. मार्गदर्शन (Coaching)	ब. निवारण
क. प्रतीबद्धता/कार्यमग्नता	ड. पदोन्नती
७. _____ नेते नाविन्यपूर्ण कल्पनांना प्रोत्साहन देत नाहीत.

अ. व्यावहारिक	ब. व्यावसायिक
क. परिवर्तनवादी	ड. आधुनिक
८. _____ सिद्धांत गृहीत धरतो की लोक सर्जनशील नाहीत.

अ. W	ब. X
क. Y	ड. Z

९. भावनिक अंश/ भावनांक ही संकल्पना _____ यांनी विकसित केली होती.
अ. अब्राहम मास्लो
ब. व्हिक्टर व्रूम
क. हेन्री फेयोल
ड. डॅनियल गोलमन
१०. _____ हे मिलेनियल्सचे/सहस्रावधी चे एक वैशिष्ट्य आहे
अ. कार्य बाहुल्यांची भीती
ब. तंत्रज्ञानाची आवड
क. गतिशीलतेचा अभाव
ड. आभासी परस्परसंवादाची अनास्था
११. _____ हा रोजगार/नोकरीचा असा एक प्रकार आहे; ज्यात एका ठराविक मर्यादित कामाची सुरुवात आणि समाप्ती याबाबत वेळेची लवचिकता असते.
अ. तात्पुरता रोजगार
ब. सोयीच्या वेळेत काम (Flexi-time employment)
क. कार्य विभाजना पद्धत (Job Sharing)
ड. अर्धवेळ रोजगार
१२. _____ हे कर्मचारी गैरहजर राहण्याचे एक कारण आहे.
अ. उच्चतम कामाचा ताण
ब. कमी झालेला ताण
क. उच्च प्रेरणा
ड. वैयक्तिक किंवा कौटुंबिक समस्या

(ब) खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत हे सांगा: (कोणतेही दहा)

१०

१. पारंपारिक व्यवस्थापक लवचिक मानव संसाधन धोरणे स्वीकारतात.
२. नोकरी/कामाचे नांव, नोकरीचे स्थान आणि नोकरीचा सारांश हे नोकरीच्या वर्णनाचे/तपशीलाचे घटक आहेत.
३. पदोन्नती आणि बदली हे भरतीचे बाह्य स्रोत आहेत.
४. वर्गातील व्याख्याने ही नोकरीवरील प्रशिक्षण (on -the-job) पद्धती आहेत.
५. कामगिरी मूल्यांकनामुळे (Performance appraisal) पदोन्नतीचे निर्णय घेणे सुलभ होते.
६. समुपदेशन आणि मार्गदर्शन या एकच संकल्पना आहेत.
७. सर्व संस्थांमध्ये गैर-वैधानिक कल्याणकारी सुविधा अनिवार्य आहेत.
८. स्वयं-परीपूर्णतेची (Self-actualization) गरजा सर्व लोकांमध्ये असतात.
९. मनोबल म्हणजे कर्मचाऱ्यांची संस्थेतील सामाजिक स्थिती.
१०. "कामाच्या ठिकाणी महिलांचा लैंगिक छळ कायदा (प्रतिबंध, प्रतिबंध आणि निवारण) 2018 मध्ये लागू करण्यात आला.
११. आभासी संघ/समुह व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंग सारख्या ई तंत्रज्ञान पद्धतीद्वारे काम करतात.
१२. कर्मचारी सशक्तीकरण म्हणजे कर्मचारी काम करतांना त्यांच्यात उत्कटता आणि वचनबद्धता जाणवणे होय.

प्र. क्र. २ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- मानव संसाधन व्यवस्थापनाची व्यख्या सांगून त्याचे महत्त्व विशद करा.
- मानव संसाधन नियोजन म्हणजे काय? मानव संसाधन नियोजन प्रक्रियेचे टप्पे/ पायऱ्या विशद करा.
- ई-निवड म्हणजे काय? ई-निवड च्या विविध तंत्रांची चर्चा करा.

प्र. क्र. ३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- संस्थेतील प्रशिक्षणा कार्यक्रमाच्या गरजा ओळखण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- कामगिरी मूल्यांकनाच्या विविध पद्धती काय आहेत ते सांगा.
- उत्तराधिकार नियोजनाची संकल्पना स्पष्ट करा. संस्थेत त्याची गरज का असते ते सांगा ?

प्र. क्र. ४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- Vroom च्या अपेक्षा मॉडेलवर चर्चा करा.
- अध्यात्मिक भावनांकावर (Spiritual Quotient) परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- कर्मचाऱ्यांच्या तक्रारींचे निवारण करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र. क्र. ५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- नाविन्यपूर्ण संस्था निर्माण करणे का महत्वाचे आहे ते स्पष्ट करा.
- मानव संसाधन माहिती प्रणालीचे महत्त्व यावर चर्चा करा.
- उद्योगसंस्थेत कर्मचारी गैरहजरी वाढण्यास जबाबदार असणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र. क्र. ६ थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

१५

- कार्य रचनाकृती/आराखडा (Job Design)
- मानव संसाधन विकास
- परिवर्तनवादी नेतृत्व
- संभाव्यता मूल्यमापनाचे महत्त्व
- सक्षमता मॅपिंग
- कामगारांची विविधता

*****

Time: 3 Hours

Marks: 100

N. B. (1) All questions are **compulsory**.

(2) **Figures** to the **right** indicate **full marks**.

(3) Use of simple calculator is **allowed**.

(4) Working notes should **form part** of your answer.

Q 1A) Multiple Choice Questions: - (Any 10)

(10 Marks)

i) In Contract costing loss of Material by Fire is credited to _____.

- Financial Profit & Loss A/c
- Costing Profit & Loss A/c
- Contract A/c
- Contractee's A/c

ii) Cost ledger contains _____.

- All personal A/c
- All impersonal A/c
- All nominal A/c
- All real A/c

iii) If cash received is 80% of work certified which is Rs. 4,80,000, Work certified will be _____.

- Rs. 4,80,000
- Rs. 6,00,000
- Rs. 6,20,000
- Rs. 3,40,000

iv) If sales are Rs. 5,00,000; variable costs are Rs. 2,00,000, the P/V ratio will be _____.

- 60%
- 40%
- 20%
- 45%

v) Normal loss is calculated at a certain percentage of the _____.

- Units introduced in the process
- Direct materials
- Cost of input
- Direct labour

vi) Output is 2,500 units. Normal loss is 300 units. Abnormal loss is 200 units. The input is _____.

- 2,000 units
- 3,000 units
- 1,500 units
- 2700 units

- vii) If standard cost of labour is Rs. 96,000 & actual cost incurred on labour is Rs. 97,800, the labour cost variance is _____.
- 1,800 F
  - 1,800 A
  - 1,93,800 A
  - 1,93,800 F
- viii) Process costing is applicable to _____.
- Paper Industry
  - Transport Company
  - Printing Press
  - Repair works
- ix) Stores ledger control account includes _____.
- All overheads incurred in process
  - All wages incurred in process
  - All purchases of material for the stores
  - All indirect expenses incurred in process
- x) An activity which generates cost is a _____.
- Cost drivers
  - Cost unit
  - Cost pool
  - Cost centre
- xi) If contract price is Rs. 15,00,000, work certified is Rs. 9,00,000. The amount transferred to Profit & Loss A/c would be _____.
- $\frac{1}{3}$ of Notional profit * Cash received / Work certified
  - $\frac{2}{3}$ of Notional profit * Cash received / Work certified
  - 60% of Cash price
  - 60% of work certified
- xii) In marginal costing, increase in selling price _____.
- Does not affect BEP
  - Lowers the net profit
  - Increases BEP
  - Lowers the BEP

Q 1B) True or False (Any 10)

(10 Marks)

- Contract price is equal to work certified.
- Abnormal gain is credited to Process Account.
- Margin of safety is the excess of Breakeven sales over actual sales.
- Direct wages are debited to Wages Control Account.
- Work certified is a part of WIP.
- Process account is credited by scrap value of normal loss.
- WIP ledger shows cost of goods unfinished.
- Angle of incidence is angle between total sales line and total cost line drawn in Break Even Chart.

- i) In Target costing, wasteful activities are eliminated.
- j) A Variance Analysis is a difference between standard cost and actual cost.
- k) Idle time variance is always adverse.
- l) Non-integrated accounting is called Interlocking accounting system.

Q 2) Following information is related to a building contract undertaken by Moonlight Contractors for Rs. 25,00,000 and for which 80% of work certified by the architect is being paid by the contractee. **(20 Marks)**

Particulars	Year I	Year II	Year III
Material issued	3,00,000	3,62,500	2,10,000
Direct expenses	12,500	42,500	15,000
Direct wages	2,75,000	3,87,500	2,75,000
Subcontract charges	5,000	6,500	1,250
Plant issued	35,000	-	-
Material at site	5,000	12,500	20,000
Work Certified (Cumulative)	5,87,500	18,75,000	25,00,000
Work Uncertified	7,500	20,000	-

The value of plant at the end of Year I, II, III was Rs. 28,000, Rs. 17,500 and Rs. 7,500 respectively.

You are required to prepare Contract Account for all the three years.

OR

(20 Marks)

Q 2) Twilight Contractors Limited obtained two contracts C1 & C2. Following information was extracted from their books for the year ended 31st March, 2023.

Particulars	Contract C1	Contract C2
Date of Commencement	1 st October, 2022	1 st December, 2022
Contract Price	1,05,00,000	22,50,000
Cash received	80% of WC	85% of WC
Work Certified	21,00,000	13,50,000
Work uncertified	78,000	42,000
Material issued	5,37,000	2,98,800
Material returned to stores	21,000	-
Indirect Material	2,20,000	2,43,900
Direct wages	4,42,500	2,66,250
Direct expenses	2,04,750	46,050
Sub contract charges	41,250	33,750
Administrative charges	4,08,750	2,21,250
Supervision charges	95,550	-
Architect fees	78,000	40,500
Electricity charges	73,200	-
Plant issued at the commencement	33,75,000	18,00,000
Material at site at the end	1,09,500	81,000

Provide depreciation @ 20% per annum, on the original cost of the plant.

You are required to prepare Contract C1 & Contract C2 Account for the period ended 31st March, 2023.

Q 3) A product passes through three processes viz.X, Y and Z.the following details are available from the books and records for the year ended 31st March 2023 **(20 Marks)**

Particulars	X	Y	Z
Unit introduced	32,000	---	---
Cost per unit	16	---	---
Sundry Materials (Rs)	36,000	24,400	22,000
Direct labor (Rs)	10,000	14,000	13,200
Direct Expenses (Rs)	20,800	10,000	7,500
Production Overhead	50% of sundry material	40% of direct Labour	6,800
Normal loss (%)	5%	10%	12%
Scrap value Per unit (Rs.)	12	10	15
Actual Output	30,000	27,500	22,800

The output of each process passes directly to the next process and finally to the finished stock. You are required to prepare:

- Process account
- Normal Loss Account
- Abnormal Loss Account
- Abnormal Gain Account

OR

Q 3) M/s. Flowers Enterprises Ltd provides you with the following information for the month of March,2023 about process A, B & C: **(20 Marks)**

Particulars	Process A	Process B	Process C
Basic Raw Material introduced (unit)	20,000	4,000	2,000
Cost of Raw Material per unit (Rs.)	20	12	18
Actual output (unit)	18,500	18,000	11,000
Direct Expenses (Rs.)	1,65,000	1,75,000	1,95,000
Direct Wages (Rs.)	1,30,000	1,08,720	1,28,132
Indirect Material (Rs.)	21,500	9,200	6,500
Factory Overheads (Rs.)	68,500	50,210	80,000
Normal Loss (as % of total No. of units input)	5%	10%	12%
Scrap Value per unit (Rs.)	6	4	8
Output Transferred to Next Process (%)	70%	60%	---
Output Sold at the end of process (%)	30%	40%	100%
Selling price per unit of the output sold at the end of the Process (Rs)	44	55	90

You are required to prepare Process Accounts

Q 4) Following are the balances in Cost ledger of Amrit Manufacturing Company on 1st April, 2022 (20 Marks)

	Debit(Rs)	Credit(Rs)
Stores Ledger Control Account	34,000	
WIP control account	45,600	
Finished Stock Ledger control Account	24,000	
Cost Ledger Control Account		1,03,600

Following are the transactions for the year ending on 31st March, 2023:

Particulars	Rs
Purchase of Raw material	1,00,000
Material issued to production	94,000
Direct Wages	1,40,000
Factory Overheads incurred	80,000
Selling & Distribution overheads incurred	32,000
Factory Overheads recovered	88,000
Selling & Distribution overheads recovered	31,500
Sales	4,00,000
Stock of WIP at end	50,000
Stock of Material at end	40,000
Stock of finished goods at end	30,000

You are required to prepare following Cost Control Accounts:

- Cost ledger control Account
- Stores Ledger Control account
- WIP Control Account
- Finished Stock Ledger Control Account
- Costing Profit & Loss Control Account

OR

Q 4 A) From the following particulars, you are required to calculate: (10 Marks)

- Profit Volume Ratio
- Break Even Point
- Profit when sale is Rs.2,50,000
- Sales required to earn profit of Rs. 50,000
- Margin of Safety in 2nd Year.

Year	Sales (Rs.)	Profit (Rs.)
I	3,75,000	25,000
II	4,50,000	40,000

Q 4 B) Calculate Material Cost Variances, Material Usage Variance, Material Price Variance from the following Data: **(10 Marks)**

Standard Quantity per 10 Units of production
Material 70 Kgs @ Rs.5 per kg.
Actual Production for the month=12,000 Units
Actual Material price per kg =@ Rs.5.5
Material used during the month=80,000 kgs

Q 5 A) Explain in detail about features of Contract costing. **(10 Marks)**

Q 5 B) What do you mean by Life cycle costing. **(10 Marks)**

OR

Q 5) Short Notes (Any Four) **(20 Marks)**

- i. General Ledger Adjustment Account
  - ii. Normal & Abnormal Loss
  - iii. Labour Efficiency Variance
  - iv. Significance of variance analysis
  - v. Marginal costing
  - vi. Activity Based Costing
-

Time: 3 Hours

Marks: 100

N. B. (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

- (२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
- (३) साध्या कॅल्क्युलेटरचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
- (४) गणन टिपा तुमच्या उत्तराचा भाग आहेत.

प्रश्न 1 (अ) योग्य पर्याय निवडा (कोणतेही 10)

(10 गुण)

i) कॉन्ट्रॉक्ट खर्चांमध्ये आगीमुळे झालेले मालसाहित्याचे नुकसान _____ ला वर्ग केले जाते.

- आर्थिक नफा आणि तोटा खाते
- नफा आणि तोटा खर्च खाते
- करार खाते
- कंत्राटदाराचे खाते

ii) परिव्यय खाते पुस्तकांमध्ये _____ समाविष्ट आहे.

- सर्व वैयक्तिक खाते
- सर्व अवैयक्तिक खाते
- सर्व नाममात्र खाते
- सर्व वास्तविक खाते

iii) कराराची किंमत रु. 10,00,000 प्रमाणित काम 60% आहे, प्रमाणात कामाच्या 80% रोख मिळालेली

रक्कम रु. 4,80,000. प्रमाणित कार्य _____ असेल

- रु.4,80,000
- रु. 6,00,000
- रु. 6,20,000
- रु. 3,40,000

iv) जर विक्री रु. 5,00,000, परिवर्तनीय खर्च रु. 2,00,000 आणि निश्चित किंमत रु. 2,40,000; नफा/

आकारमान गुणोत्तर _____ असेल.

- ६०%
- ४०%
- २०%
- ४५%

v) सामान्य नुकसान _____ च्या ठराविक टक्केवारीने मोजले जाते.

- प्रक्रियेत आणलेले नग
- थेट सामग्री
- आदान माल किंमत
- थेट श्रम

vi) उत्पादन 2,500 नग आहे. सामान्य नुकसान 300 नग आहे. असामान्य नुकसान 200 नग आहे. तर उत्पादन नग _____ आहे.

- 2,000 नग
- 3,000 नग
- 1,500 नग
- 2700 नग

vii) जर मजुरीची प्रमाणित किंमत रु. 96,000 असेल आणि प्रत्यक्ष मजुरीची किंमत रु. 97,800 असेल, तर श्रम खर्च भिन्नता _____ आहे.

- रु. 1,800 (अनुकूल)
- रु. 1,800 (प्रतिकूल)
- रु. 1,93,800 (प्रतिकूल)
- रु. 1,93,800 (अनुकूल)

viii) प्रक्रिया खर्च _____ ला लागू आहे.

- कागद व्यवसाय
- वाहतूक कंपनी
- छाप खाना उद्योग
- दुरुस्तीची कामे

ix) मालसाठा नियंत्रण खात्यामध्ये _____ समाविष्ट आहे.

- प्रक्रियेत खर्च झालेले सर्व खर्च
- प्रक्रियेत लागणारे सर्व वेतन
- कच्चा माल साहित्याची सर्व खरेदी
- प्रक्रियेत झालेला सर्व अप्रत्यक्ष खर्च

x) खर्च निर्माण करणारी क्रिया म्हणजे _____.

- परिव्यय चालक
- खर्च नग
- खर्च डोह
- खर्च केंद्र

xi) जर कराराची किंमत रु. 15,00,000 असेल , प्रमाणित काम रु. 9,00,000 असेल. तर नफा आणि तोटा खाते मध्ये हस्तांतरित केलेली रक्कम _____ असेल.

- काल्पनिक नफ्याच्या 1/3*रोख मिळाले / काम प्रमाणित
- काल्पनिक नफ्याच्या 2/3*रोख मिळाले / काम प्रमाणित
- रोख किंमतीच्या 60%
- काम प्रमाणितच्या 60%

xii) किरकोळ खर्चांमध्ये, विक्री किंमत वाढल्यास, _____

- ना नफा ना तोटा बिंदूवर परिणाम होत नाही
- निव्वळ नफा कमी होतो
- ना नफा ना तोटा बिंदू वाढवते
- ना नफा ना तोटा बिंदू कमी करते

प्रश्न 1 (ब) खालील विधाने खरी आहेत की खोटी आहेत ते सांगा (कोणतेही 10)

(10 गुण)

- कंत्राटाची किंमत प्रमाणित कामाच्या समान आहे.
- प्रक्रिया खात्यात असामान्य नफा वर्ग केला जातो.
- सुरक्षितता सीमांत म्हणजे वास्तविक विक्रीपेक्षा ना नफा ना तोटा विक्री चे जास्त असणे होय
- थेट वेतन हे वेतन नियंत्रण खात्यात वर्ग केले जाते.
- प्रमाणित कार्य हे प्रगतीपथावरील कामाचा एक भाग आहे.
- प्रक्रिया खात्यात सामान्य नुकसानाचे भंगार मूल्य जमा केले जाते.
- गतीपथावरील मालसाठा नियंत्रण खाते उत्पादित मालाची अपूर्ण किंमत दाखवते.
- घटनांचा कोन म्हणजे ना नफा ना तोटा आलेखात काढलेली एकूण विक्री रेषा आणि एकूण किंमत रेषा यांच्यातील कोन होय .
- लक्ष्य परिव्ययामध्ये , टाकाऊ क्रियाकलाप काढून टाकले जातात.
- भिन्नता विश्लेषण हे मानक किंमत आणि वास्तविक किंमत यांच्यातील फरक आहे.
- निष्क्रिय वेळेचा फरक नेहमीच प्रतिकूल असतो.
- अनात्मक परिव्यय लेखापद्धतीला अंतर्गठन लेखा प्रणाली असेही म्हणतात.

प्रश्न २) मूनलाईट कॉन्ट्रॅक्टर्सने रु.25,00,000 मध्ये घेतलेल्या इमारतीच्या कंत्राट आणि ज्यासाठी वास्तुविशारदाने प्रमाणित केलेल्या 80% कामाची रक्कम कंत्राटदाराकडून दिली जात आहे अशाशी संबंधित खालील माहिती आहे. . (२० गुण)

तपशील	वर्ष I	वर्ष II	वर्ष III
साहित्य जारी केले	3,00,000	3,62,500	2,10,000
थेट खर्च	12,500	42,500	15,000
थेट वेतन	2,75,000	3,87,500	2,75,000
उपकंत्राट शुल्क	5,000	6,500	1,250
संयंत्र जारी	35,000	-	-
कंत्राटस्थळावरील साहित्य	5,000	12,500	20,000
काम प्रमाणित (संचयी)	5,87,500	18,75,000	25,00,000
काम अप्रमाणित	7,500	20,000	-

वर्ष I, II, III च्या शेवटी संयंत्राचे मूल्य रु. 28,०००, रु. 17,500 आणि रु. अनुक्रमे 7,500. तुम्हाला तीन वर्षांसाठी करार खाते तयार करणे गरजेचे आहे.

OR

Q 2) ट्वीनलाईट कॉन्ट्रॅक्टर ने C1 आणि C2 असे दोन कंत्राट मिळवले आहेत. 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी त्यांच्याआर्थिक पुस्तकांमधून खालील माहिती घेण्यात आली आहे. (२० गुण)

तपशील	कंत्राट C1	कंत्राट C2
कंत्राट प्रारंभाची तारीख	1 ऑक्टोबर, 2022	1 डिसेंबर, 2022
कराराची किंमत	1,05,00,000	22,50,000
रोख रक्कम मिळाली	80% of WC	85% of WC
काम प्रमाणित	21,00,000	13,50,000
अप्रमाणित काम	78,000	42,000
साहित्य जारी केले	5,37,000	2,98,800
साहित्य गोदामामध्ये परत आले	21,000	-
अप्रत्यक्ष साहित्य	2,20,000	2,43,900
थेट वेतन	4,42,500	2,66,250
थेट खर्च	2,04,750	46,050
उप करार शुल्क	41,250	33,750
प्रशासकीय शुल्क	4,08,750	2,21,250
पर्यवेक्षण शुल्क	95,550	-
वास्तुविशारद शुल्क	78,000	40,500

वीज शुल्क	73,200	-
प्रारंभी जारी केलेले संयंत्र	33,75,000	18,00,000
शेवटी कंत्रास्थळावरील साहित्य	1,09,500	81,000

संयंत्राच्या मूळ किमतीवर दरवर्षी 20% दराने घसारा काढा

तुम्हाला 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या कालावधीसाठी कंत्राट C1 आणि कंत्राट C2 खाते तयार करणे आवश्यक आहे.

प्रश्न .3. एक उत्पादन X, Y आणि Z या तीन प्रक्रियेतून जाते. खालील तपशील 31-3-2023 रोजी संपलेल्या वर्षातील आर्थिक पुस्तके आणि नोंदीतून उपलब्ध आहे. (20 गुण)

तपशील	X	Y	Z
कच्चा माल पाठवला (नगांत)	32,000	---	---
कच्चा माल प्रति नग दर	16	---	---
वेतन	36,000	24,400	22,000
संयंत्र खर्च (रु.)	10,000	14,000	13,200
थेट खर्च (रु.)	20,800	10,000	7,500
उत्पादन खर्च (रु.)	50% of sundry material	40% of direct Labour	6,800
सामान्य घट (%)	5%	10%	12%
भंगाराचे मूल्य (प्रति नग)	12	10	15
उत्पादन (नगांत),	30,000	27,500	22,800

प्रत्येक प्रक्रियेचे उत्पादन थेट पुढील प्रक्रियेकडे जाते आणि शेवटी तयार मालसाठ्या कडे जाते.

आपण पुढील खाते तयार करणे आवश्यक आहे:

- प्रक्रिया खाते
- सामान्य तोटा खाते
- असामान्य तोटा खाते
- असामान्य लाभ खाते

किंवा

प्रश्न ३) मे/से. फ्लॉवर्स एंटरप्रायझेस लिमिटेड तुम्हाला मार्च, 2023 महिन्यासाठी A, B आणि C प्रक्रियेबद्दल खालील माहिती प्रदान करते: (20 गुण)

तपशील	प्रक्रियां A	प्रक्रियां B	प्रक्रियां C
मूलभूत कच्चा माल प्रक्रियेच्या प्रारंभी सादर केला (युनिट)	20,000	4,000	2,000
प्रति नग कच्च्या मालाची किंमत (रु.)	20	12	18
वास्तविक उत्पादन (युनिट)	18,500	18,000	11,000
थेट खर्च (रु.)	1,65,000	1,75,000	1,95,000
थेट वेतन (रु.)	1,30,000	1,08,720	1,28,132
अप्रत्यक्ष साहित्य (रु.)	21,500	9,200	6,500
कारखाना खर्च (रु.)	68,500	50,210	80,000
सामान्य नुकसान (प्रक्रियेत सादर केलेल्या एकूण कच्च्या मालावर %)	5%	10%	12%
प्रति नग भंगार मूल्य (रु.)	6	4	8
उत्पादन पुढील प्रक्रियेत हस्तांतरित केले (%)	70%	60%	---
प्रक्रियेच्या शेवटी उत्पादन विकले (%)	30%	40%	100%
प्रक्रियेच्या शेवटी विकल्या गेलेल्या उत्पादनाची प्रति नग विक्री किंमत (रु.)	44	55	90

वरील माहितीवरून प्रक्रिया खाती तयार करा.

प्र 4) अमृत उत्पादक कंपनीच्या 1 एप्रिल 2022 रोजीच्या परिव्यय खात्यातील शिल्लक खालीलप्रमाणे आहेत (20 गुण)

	वर्ग रु .	जमा रु
कच्चा माल नियंत्रण खाते	34,000	
प्रगतीपथावरील मालसाठा नियंत्रण खाते	45,600	
तयार माल नियंत्रण खाते	24,000	
परिव्यय नियंत्रण खाते		1,03,600

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षातील व्यवहार खालीलप्रमाणे आहेत:

तपशील	रु .
कच्च्या मालाची खरेदी	1,00,000
उत्पादनासाठी जारी केलेली सामग्री	94,000
थेट वेतन	1,40,000

कारखाना परिव्यय खर्च	80,000
विक्री आणि वितरण परिव्यय खर्च	32,000
कारखाना खर्च वसूल केले	88,000
विक्री आणि वितरण खर्च वसूल केले	31,500
विक्री	4,00,000
शेवटी प्रगतीपथावरील मालसाठा	50,000
शेवटी साहित्याचा साठा	40,000
शेवटी तयार मालाचा साठा	30,000

तुम्हाला खालील खर्च नियंत्रण खाती तयार करणे आवश्यक आहे:

- कच्चा माल नियंत्रण खाते
- प्रगतीपथावरील मालसाठा नियंत्रण खाते
- तयार वस्तू नियंत्रण खाते
- परिव्यय नियंत्रण खाते
- परिव्यय नफा तोटा खाते

किंवा

प्र 4अ) खालील तपशीलांवरून, तुम्हाला पुढील गणना करणे आवश्यक आहे: (10 गुण)

- नफा/ आकारमान गुणोत्तर
- ना नफा ना तोटा विक्री
- रु.2,50,000 विक्री झाल्यावरचा नफा
- रुपये 50,000 नफा मिळविण्यासाठी आवश्यक विक्री
- दुसऱ्या वर्षीची सुरक्षिततेची सीमा

वर्ष	विक्री रु	नफा रु
I	3.75.000	25,000
II	4,50,000	40,000

Q 4B) पुढील माहितीवरून सामग्री खर्च भिन्नता , सामग्री वापर भिन्नता , सामग्री दर भिन्नता ची गणना करा: (10 गुण)

उत्पादनाच्या 10 नगांसाठी मानक प्रमाण
साहित्य 70 किलो @ 5 रुपये प्रति किलो.
महिन्यासाठी वास्तविक उत्पादन = 12,000
वास्तविक साहित्य किंमत प्रति किलो =@ रु.5.5
महिन्यात वापरलेली सामग्री = 80,000 किलो

प्र. 5 अ) कॉन्ट्रॅक्ट अकाउंटची वैशिष्ट्ये आणि अपूर्ण रेकॉर्डवरील नफ्याची गणना याबद्दल तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या. (१० गुण)

प्र 5 ब) मार्जिनल कॉस्टिंग म्हणजे काय? (१० गुण)

किंवा

प्र 5) संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) (20 गुण)

- i सामान्य समायोजन खाते
  - ii सामान्य आणि असामान्य नुकसान
  - iii श्रम कार्यक्षमता भिन्नता
  - iv भिन्नता विश्लेषणाचे महत्त्व
  - v. प्रारंभिक खर्च
  - vi क्रियाकलाप आधारित खर्च
-

3 Hours

[Total 100 Marks]

- N.B.:** (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.
(3) Working notes should form part of your answers.
(4) Use of simple calculator is allowed.

Q. 1 (A) Select the correct options for the given choice (Any Ten) (10)

- 1) A Limited Liability Partnership is governed by _____.
  - a) Partnership Act 1932
  - b) Companies Act, 2013
  - c) Limited Liability Partnership Act, 2008
  - d) Limited Liability Partnership Act, 2018
- 2) According to SEBI Regulations, if the subscription is not at Least _____ of the offer amount, all the application money needs to be refunded.
  - a) 40%
  - b) 75%
  - c) 60%
  - d) 90%
- 3) Mahesh Limited issued shares at a Face Value of Rs 100 with a premium of Rs 10 per share. The underwriting commission will be calculated on _____.
  - a) Rs 80
  - b) Rs 90
  - c) Rs 110
  - d) Rs 100
- 4) Rate of Exchange at the Balance Sheet date is called _____.
  - a) Average Rate
  - b) Closing Rate
  - c) Reporting Rate
  - d) Monetary Rate.
- 5) Audit requirement in case of Limited Liability Partnership is only when the contribution exceeds Rs. 25 Lakh or the turnover exceed Rs. _____.
  - a) 40 Lakhs
  - b) 25 Lakhs
  - c) 2 Crores
  - d) 10 Crores
- 6) Assets specifically pledged are placed in _____ to the Statement of Affairs
  - a) List D
  - b) List C
  - c) List B
  - d) List E
- 7) _____ is used in presenting financial statement.
  - a) Bitcoin Currency.
  - b) Foreign Currency.
  - c) Reporting Currency.
  - d) Digital Currency.

- 8) _____ is not a Preferential Creditor.
- Expenses in investigation
  - Salary & Wages
  - Government Dues
  - Unsecured Creditors.
- 9) Accounting for Amalgamation is governed by _____.
- AS 2
  - AS 9
  - AS 11
  - AS 14
- 10) Application forms bearing Stamp with the respective underwriter are called as _____.
- ESOP application
  - Unmarked application
  - Proprietary application
  - Marked application
- 11) If the business of an existing company Modern Ltd is taken over by an existing company Ultra-Modern Ltd, it is called _____.
- Absorption
  - Amalgamation
  - External reconstruction
  - Internal reconstruction
- 12) A person can act as underwriter only if he hold a certificate granted by _____.
- Registrar of Company
  - SEBI
  - RBI
  - Registrar of Firm.

Q. 1 (B) State Whether the following statements are True or False (Any Ten) (10)

- Amalgamation Adjustment Account is prepared to record the Capital Reserve in Transferee company.
- Underwriters are not required to subscribe the shares of firm underwriting.
- When all the shares are underwritten by the underwriters, it is called partial underwriting.
- Debtors, Bills Receivable and Cash are the examples of non-Monetary items.
- In Liquidation of Company, List H indicates Surplus/ Deficit.
- Exchange Rate prevailing on Settlement date is termed as Average Rate.
- In Amalgamation, Fictitious Assets should be transferred to Realisation Account to close the transferor company accounts.
- “Pooling of interest method” is a method of Accounting for Amalgamation.
- As per Companies Act 2013, the commission payable to underwriter for underwriting of shares should not exceed 5%.
- LLP should have minimum 50 partners.
- On Liquidation of company, Preferential creditors should be settled before the payment of unsecured creditors.
- Inventory is termed as non-monetary item.

Q. 2 (A) The Balance Sheet of Bhanu Ltd and Aakash Ltd are as under.

(20)

Balance Sheet
As on 31st March 2023

Liabilities	Bhanu Ltd Rs.	Aakash Ltd Rs.	Assets	Bhanu Ltd Rs.	Aakash Ltd Rs.
Equity Share Capital (Rs.10 Each)	6,00,000	8,00,000	Land and Building	8,00,000	7,00,000
General Reserves	1,00,000	1,00,000	Plant and Machinery	3,00,000	2,00,000
Statutory Reserves	1,25,000	75,000	Inventories	4,75,000	3,25,000
Profit and Loss Account	1,75,000	1,25,000	Sundry Debtors	2,25,000	2,50,000
9% Debentures (Rs. 100 each)	3,00,000	2,50,000	Cash	1,25,000	2,25,000
Sundry Creditors	4,50,000	3,50,000	Bank	50,000	1,75,000
Bills Payable	3,25,000	2,75,000	Preliminary Expenses	1,00,000	1,00,000
	20,75,000	19,75,000		20,75,000	19,75,000

Bhanu Ltd purchases Aakash Ltd w.e.f 1st April 2023 with the following terms and conditions.

a) Bhanu Ltd takes over all assets and liabilities of Akash Ltd at book values with the following exceptions

Land and building Rs. 10,00,000

Plant and Machinery Rs. 3,50,000

b) Purchase consideration is discharged by issue of Equity Shares of Rs. 10 each at a premium of Rs 10 per share

c) Debentures of Aakash Ltd to be converted to equivalent number of 10% debentures of Bhanu Ltd of Rs. 100 each

d) Statutory Reserves is to be maintained for 4 more years

Prepare Ledger Account to close the books of Aakash Ltd and show opening journal entries in the books of Bhanu Ltd.

OR

Q. 2 (B) On 1st August, 2021, Abhinav Ltd. an Indian Importer, purchased \$ 2,00,000 worth of goods from DELL INC of USA @ Rs. 77 per \$. (10)

The payment for import was made as follows:

On 12th September, 2021 - \$ 60,000 @ Rs. 79 per \$

On 26th October, 2021 - \$ 80,000 @ Rs. 76 per \$

On 5th December, 2021 - \$ 40,000 @ Rs. 78 per \$

On 18th January, 2022 - \$ 20,000 @ Rs. 75 per \$

Abhinav Ltd. closes its books on 31st March every year.

Prepare DELL INC of USA A/c and Foreign Exchange Fluctuation A/c in the books of Abhinav Ltd.

Q. 2 (C) Amar Ltd. went into liquidation on 31st December, 2022 when its Balance Sheet was as follows: **(10)**

LIABILITIES	RS.	ASSETS	RS
150000 11% Cumulative Preference shares of Rs. 10 each	15,00,000	Land and Building	7,50,000
7,500 Equity shares of Rs. 100 each, Rs. 75 paid	5,62,500	Plant and Machinery	18,75,000
22,500 Equity shares of Rs. 100 each, Rs. 60 paid	13,50,000	Trademarks	3,00,000
12% Debentures (Secured by floating charge)	7,50,000	Stock-in-trade	4,02,500
Sundry Creditors	10,68,750	Sundry Debtors	8,25,000
		Cash at Bank	2,25,000
		Profit and Loss A/c	8,53,750
	52,31,250		52,31,250

The assets realised as follows:

Land and Building Rs. 4,50,000; Plant and Machinery and Trademarks Rs. 17,25,000; Stock and Sundry Debtors Rs. 10,50,000

The expenses of liquidation amounted to Rs. 27,250. The liquidator is entitled to a commission of 3% on assets realised except cash. Assuming, the final payments including those on debentures were made on 31st December, 2022, show the Liquidators Final Statement of Accounts.

Q. 3 (A) Prashant and Roshni are partners in **M/s. Carpenterwala LLP** sharing profits and losses in the ratio 2:3. Following is their Trial Balance an on 31-3-2023. **(20)**

Particulars	Debit	Credit
	Rs.	Rs.
Stock (1-4-2022)	25,000	
Prashant's Capital		1,21,000
Roshni's Capital		85,000
Bills Payable		46,500
Carriage Outward	5,000	
Purchases	2,25,000	
Return outward		15,000
Sales		4,07,000
Return inward	2,000	
Bad debts	6,000	
Sundry Debtors	51,500	
Cash at Bank of India	20,000	
Cash in hand	5,000	
General Repairs	5,000	
Warehouse Rent	7,500	
Motor Insurance	6,000	

Discount	6,500	
Manager's Remuneration	60,000	
Vacant Land at Nashik	1,50,000	
Motor Car	80,000	
Laptop	20,000	
TOTAL	6,74,500	6,74,500

Adjustments

- Goods worth Rs. 6,000 taken over by Prashant for personal use were not entered in the books of account.
- On 31-3-2023 the cost price of closing stock was Rs. 30,000 and its market price was Rs. 28,000.
- Provide Rs. 1,500 for Reserve for doubtful debts on debtors.
- Outstanding expenses as on 31st March 2023: Rent Rs. 2,500 and Manager's Remuneration Rs.5,000
- Provide depreciation @ 10% p.a. on Motor Car and @5% p.a. on Laptop
- Goods worth Rs.12,000 were destroyed by fire and Insurance Co. agreed to pay Rs. 10,000 in full settlement of the claim.

You are required to prepare Profit and Loss Account for the year ending 31-3-2023 and the Balance Sheet as on that date after considering the above adjustments.

OR

Q. 3 (B) Maruti Ltd issued 1,00,000 Equity Shares of Rs. 25 each at a premium of Rs.10 each. The entire issue was underwritten as follows (10)

Akshay 60,000 Shares (Firm Underwriting 10,000 Shares)

Bhavesh 30,000 Shares (Firm Underwriting 4,000 Shares)

Chintan 10,000 Shares (Firm Underwriting 2,000 Shares)

Applications received for 90,000 shares; the following are the marked applications including firm underwriting.

Akshay 24,000 Shares

Bhavesh 20,000 Shares

Chintan 8,000 Shares

Calculate the Net Liability of each underwriter when the benefit of firm underwriting is given.

Q. 3 (C) Manas Ltd. exported goods to Shepherd Inc. of Canada worth \$ 10,00,000 on 5th January, 2021 when the exchange rate was Rs. 68 per US \$. (10)

The amount was received in instalments as follows:

16.02.2021 - \$ 4,00,000 @ Rs 69 per US \$

16.03.2021 - \$ 2,00,000 @ Rs. 70 per US \$

16.04.2021 - \$ 2,00,000 @ Rs. 67 per US \$

16.05.2021 - \$ 2,00,000 @ Rs. 65 per US \$

Manas Ltd. closes its books on 31st March every year when the exchange rate was Rs. 65 per US \$

You are required to pass journal entries in the books of Manas Ltd. for the years ended on 31st March, 2021 and 31st March 2022.

Q. 4 (A) Lost Life Ltd. went into liquidation on 1st April, 2022 when its Balance Sheet was as follows: (10)

LIABILITIES	RS.	ASSETS	RS
1000 10% Cumulative Preference shares of Rs. 100 each	1,00,000	Premises	2,40,000
3,000 Equity shares of Rs. 100 each	3,00,000	Machinery	1,65,000
14% Debentures (Secured by floating charge)	1,50,000	Stock	2,60,000
Interest Accrued on Debentures	21,000	Sundry Debtors	29,000
Unsecured Creditors	3,24,000	Cash at Bank	48,000
		Profit and Loss A/c	1,53,000
	8,95,000		8,95,000

Note: Preference Dividend was in arrears for one year.

The assets realised as follows:

Premises Rs. 1,70,000;

Machinery Rs. 85,000;

Stock and Debtors Rs. NIL

The expenses of liquidation amounted to Rs. 12,500. The liquidator is entitled to a remuneration of 1% on assets realised except cash. Assuming, the final payments including those on debentures were made on 31st December, 2022, show the Liquidators Final Statement of Accounts.

Q. 4 (B) Prem Ltd. issued prospectus inviting applications for 80,000 equity shares of Rs.10 each at par. The whole issue was fully underwritten as follows: Hemant - 40,000 shares; Jayant - 30,000 shares; and Chhaya - 10,000 shares. Applications were received for 76,000 shares which also included marked applications as follows: Hemant - 27,000 shares; Jayant - 18,000 shares, and Chhaya- 15,000 shares. Unmarked applications are to be distributed amongst the underwriters in the ratio of their gross liability. Prepare a statement to determine the net liability of the underwriters. (10)

OR

Q. 4 (C) Ishan and Amol are partners in M/s. **Glassdoor LLP** sharing Profits and Losses equally. From the following Trial Balance of the LLP, prepare Balance Sheet of the LLP as at 31st March, 2023. (10)

Particulars	Debit Rs.	Particulars	Credit Rs.
Stock as on 31.03.2023	18,000	Capital Accounts	
Trade Receivables	32,000	Ishan	85,000
Computer	75,000	Amol	65,000
Printer	15,000	Bills Payable	22,000
Prepaid Advertisement for 4 years	6,000	Outstanding Salaries	5,000
Investment in Equity shares of Reliance Ltd	10,000		
Cash at Bank with HDFC Bank	21,000		
	1,77,000		1,77,000

Q. 4 (D) Following is the Balance Sheet of Maharaja Ltd as on 31st March 2023. **(10)**

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
8% Preference Share Capital (Rs 100 each)	10,00,000	Goodwill	3,25,000
Equity Share Capital (Rs 10 each)	10,00,000	Land and Building	14,60,000
General Reserve	4,00,000	Plant and Machinery	5,10,000
Statutory Reserve	1,75,000	Investments	4,18,000
Profit and Loss Account	2,40,000	Inventories	2,25,000
9% Debentures	8,00,000	Sundry Debtors	3,26,000
Sundry Creditors	3,60,000	Bills Receivable	3,91,000
Bills Payable	1,05,000	Cash and Bank	3,56,000
Provision for Tax	75,000	Preliminary Expenses	1,44,000
	41,55,000		41,55,000

Chakravarti Ltd is formed with an authorised capital of 6,00,000 Equity Shares of Rs. 10 each to take over all the assets and liabilities of Maharaja Ltd with the following terms and conditions.

- a) The assets are to be taken over at 10% more than the book values.
- b) Goodwill of Maharaja Ltd is valued at Rs. 5, 40,000.
- c) Cost of formation of New Company amounted to Rs. 38,000.
- d) Debentures of Maharaja Ltd is to be converted into equivalent number of Debentures of Chakravarti Ltd.
- e) The purchase consideration is discharged by issue of Equity Shares of Rs. 10 each.

Find out the purchase consideration.

Q. 5 (A) Explain statement of affairs in liquidation of company. **(10)**

Q. 5 (B) Explain benefits of Limited Liability Partnership. **(10)**

OR

Q. 5 (C) Write Short Notes (Any Four) **(20)**

- 1) Purchase Consideration
- 2) Spot rate and Closing rate in Foreign Currency Transactions
- 3) Liquidators Final Statement of Account
- 4) Underwriting of shares
- 5) Amalgamation and Absorption
- 6) Monetary Items

*****

मराठी रूपांतर

३ तास

[एकूण १०० गुण]

- N.B.: (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
(३) तळटीपा तुमच्या उत्तरांचा भाग बनल्या पाहिजेत.
(४) साध्या गणकयंत्राचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
(५) इंग्रजी भाषेतील मूळ प्रश्न प्रमाण मानावेत.

प्र. क्र. १ (अ) योग्य पर्याय निवडा (कोणतेही दहा)

(१०)

- 1) मर्यादित दायित्व भागीदारी _____ द्वारे शासित आहे
अ) भागीदारी कायदा १९३२
ब) कंपनी कायदा, २०१३
क) मर्यादित दायित्व भागीदारी कायदा, २००८
ड) मर्यादित दायित्व भागीदारी कायदा, २०१८
- 2) सेबीच्या नियमांनुसार, सदस्यत्व एकूण भागांचे लेखांकन कमीत कमी _____ नसल्यास, अर्जाचे सर्व पैसे परत करणे आवश्यक आहे.
अ) ४०%
ब) ७५%
क) ६०%
ड) ९०%
- 3) महेश लिमिटेडने रु. १०० च्या दर्शनी मूल्यावर समभाग १० रुपये प्रति समभाग च्या अधिमूल्यावर जारी केले. _____ वर अंडररायटिंग कमिशन गणना केली जाईल.
अ) रु ८०
ब) रु ९०
क) रु ११०
ड) रु १००
- 4) ताळेबंद तारखेवरील विनिमय दराला _____ म्हणतात
अ) सरासरी दर
ब) समापन दर
क) अहवाल दर
ड) आर्थिक दर.

- 5) मर्यादित दायित्व भागीदारीच्या बाबतीत लेखापरीक्षणाची आवश्यकता तेव्हाच असते जेव्हा अंशदान Rs. २५ लाख पेक्षा जास्त असेल किंवा उलाढाल Rs. _____ पेक्षा जास्त असेल
- अ) ४० लाख
ब) २५ लाख
क) २ कोटी
ड) १० कोटी
- 6) गहाण ठेवलेली मालमत्ता _____ यादी मध्ये नमूद केली जाते
- अ) यादी ड
ब) यादी क
क) यादी ब
ड) यादी ई
- 7) वित्तीय विवरण सादर करण्यासाठी _____ चलन वापरले जाते.
- अ) बिकॉइन्ड चलन.
ब) परकीय चलन.
क) रिपोर्टिंग चलन
ड) डिजिटल चलन.
- 8) _____ हे प्राधान्याचे धनको नाहीत.
- अ) तपासातील खर्च
ब) कामगारांचे पगार आणि वेतन
क) शासकिय देणी
ड) असुरक्षित धनको.
- 9) एकत्रीकरण च्या लेखांकन साठी लेखांकिय मानांकन _____ आहे?
- अ) AS २
ब) AS ९
क) AS ११
ड) AS १४
- 10) संबंधित हमीदार चा शिक्का असलेले अर्ज _____ म्हणून ओळखले जातात
- अ) कर्मचारी समभाग स्वामित्व योजना अर्ज
ब) अचिन्हांकित अर्ज
क) मालकी अर्ज
ड) चिन्हांकित अर्ज
- 11) जर विद्यमान कंपनी मॉडर्न लिमिटेड चा व्यवसाय दुसऱ्या विद्यमान कंपनी अल्ट्रा मॉडर्न लिमिटेड ने ताब्यात घेतला असेल तर त्याला _____ म्हणतात.
- अ) विलानीकरण
ब) एकत्रीकरण
क) बाह्य पुनर्रचना
ड) अंतर्गत पुनर्रचना

- 12) एखाद्या व्यक्तीकडे _____ द्वारे प्रदान केलेले प्रमाणपत्र असेल तरच ती हमीदार म्हणून काम करू शकतो.
- अ) कंपनीचे रजिस्ट्रार
ब) सेबी
क) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया
ड) फर्मचे रजिस्ट्रार.

प्र. क्र. १ ब) खालील विधाने खरी आहेत की असत्य आहेत हे सांगा (कोणतेही दहा)

(१०)

- १) हस्तांतरणग्राहक कंपनीमध्ये भांडवली राखीवची नोंद करण्यासाठी एकत्रीकरण समायोजन खाते तयार केले जाते.
- २) हमीदारांना (अंडररायटर्सना) निश्चित अंतर्मुद्रणचे समभाग खरेदी करण्याची आवश्यकता नाही.
- ३) जेव्हा सर्व समभाग ला हमीदारांची हमी दिली जाते तेव्हा त्याला आंशिक निर्गमन म्हणतात.
- ४) कर्जदार, बिले प्राप्त करण्यायोग्य आणि रोख ही गैर-आर्थिक वस्तूची उदाहरणे आहेत.
- ५) कंपनीच्या विलिंबामध्ये, सूची H (List H) च्या मालमत्तेमध्ये अधिशेष/ तूट चा समावेश आहे.
- ६) परतफेड तारखेवर प्रचलित विनिमय दर सरासरी दर म्हणून ओळखला जातो.
- ७) विलीनीकरणात, हस्तांतरण किंवा कंपनी खाती बंद करण्यासाठी काल्पनिक मालमत्ता प्राप्ती खात्यात हस्तांतरित केली पाहिजे.
- ८) "बांधवड्यांचा समावेश विधान पद्धत" ("Pooling of interest method") ही एकत्रीकरणासाठी लेखाची पद्धत आहे.
- ९) कंपनी कायदा २०१३ नुसार समभागांच्या अंतर्मुद्रणसाठी हमीदारांना देय कमिशन ५% पेक्षा जास्त नसावे.
- १०) मर्यादित दायित्व भागीदारी मध्ये किमान ५० भागीदार असावेत..
- ११) कंपनीच्या विलिंबावर, असुरक्षित कर्जदारांच्या देयकापूर्वी प्राधान्य कर्जदारांचा निपटारा केला जावा.
- १२) मालसाठ्याला गैर-आर्थिक वस्तू म्हणतात.

प्रश्न क्र. २. (अ) भानू लिमिटेड आणि आकाश लिमिटेड चे ताळेबंद खालीलप्रमाणे आहेत.

(२०)

ताळेबंद ३१ मार्च २०२३ रोजी

दायित्वे	भानू लि. Rs.	आकाश लि. Rs.	मालमत्ता	भानू लि. Rs.	आकाश लि. Rs.
सामान्य समभाग, (प्रत्येकी १० रुपये)	६,००,०००	८,००,०००	जमीन आणि इमारत	८,००,०००	७,००,०००
सामान्य राखीव	१,००,०००	१,००,०००	उपकरणे आणि यंत्रणा	३,००,०००	२,००,०००
वैधानिक राखीव	१,२५,०००	७५,०००	माल साठा	४,७५,०००	३,२५,०००
नफा आणि तोटा खाते	१,७५,०००	१,२५,०००	ऋणको	२,२५,०००	२,५०,०००
९% कर्जरोखे - १०० रुपये	३,००,०००	२,५०,०००	रोकड	१,२५,०००	२,२५,०००

धनको	४,५०,०००	३,५०,०००	बँक	५०,०००	१,७५,०००
देय बिले	३,२५,०००	२,७५,०००	प्रारंभिक खर्च	१,००,०००	१,००,०००
	२०,७५,०००	१९,७५,०००		२०,७५,०००	१९,७५,०००

भानू लिमिटेड १ एप्रिल २०२३ पासून खालील अटी व शर्तीसह आकाश लिमिटेडला खरेदी करणार आहे.

अ) भानू लिमिटेड खालील अपवाद वगळता आकाश लिमिटेडची सर्व मालमत्ता आणि दायित्वे पुस्तकी मूल्यावर ताब्यात घेते.

जमीन आणि इमारत Rs. १०,००,०००

उपकरणे आणि यंत्रणा Rs. ३,५०,०००

ब) १० रुपये प्रति समभाग प्रिमियमवर प्रत्येकी १० रुपयांचे सामान्य समभाग जारी करून खरेदीचा मोबदला दिला जातो.

क) आकाश लिमिटेडचे कर्जरोखे भानू लिमिटेडच्या प्रत्येकी १०० रुपयांच्या १०% कर्जरोखेच्या समकक्ष संख्येत रूपांतरित केले जातील.

ड) वैधानिक राखीव रक्कम आणखी ४ वर्षे राखली जाईल

आकाश लिमिटेडची पुस्तके बंद करण्यासाठी लेजर खाते तयार करा आणि भानू लिमिटेडच्या पुस्तकांमध्ये सुरुवातीच्या जर्नल नोंदी दर्शवा.

किंवा

प्र. क्र. २ (ब) १ ऑगस्ट २०२१ रोजी अभिनव लिमिटेड या एका भारतीय आयातदाराने अमेरिकेच्या डेल आयएनसी कडून ७७ रुपये प्रति डॉलर दराने २,००,००० डॉलरचा माल खरेदी केला. (१०)

आयातीचे पैसे खालीलप्रमाणे देण्यात आले:

१२ सप्टेंबर २०२१ रोजी - @७९ रुपये प्रति डॉलर या दराने ६०,००० डॉलर्स

२६ ऑक्टोबर २०२१ रोजी - @ ७६ रुपये प्रति डॉलर या दराने ८०,००० डॉलर्स

५ डिसेंबर, २०२१ - @ ७८ रुपये प्रति डॉलर या दराने ४०,००० डॉलर्स

१८ जानेवारी २०२२ - @ ७५ रुपये प्रति डॉलर या दराने २०,००० डॉलर्स

अभिनव लिमिटेड दरवर्षी ३१ मार्चला आपली पुस्तके बंद करते.

अभिनव लिमिटेडच्या पुस्तकात डेल INC चे खाते आणि परकीय चलन चढ-उतार खाते देखील तयार करा.

प्र. क्र. २ (क) ३१ डिसेंबर २०२२ रोजी अमर लिमिटेड विलिह्वामध्ये गेली तेव्हा त्यांचा ताळेबंद खालीलप्रमाणे होता: (१०)

दायित्वे	रुपये	मालमत्ता	रुपये
१५००००, ११% संचयी प्राधान्य समभाग प्रत्येकी १० रुपये	१५,००,०००	जमीन आणि इमारत	७,५०,०००
७,५०० सामान्य समभाग, प्रत्येकी १०० रुपयांचे, ७५ रुपये भरलेले	५,६२,५००	यंत्रसामग्री	१८,७५,०००
२२,५०० सामान्य समभाग, प्रत्येकी १०० रुपयांचे ६० रुपये भरलेले	१३,५०,०००	ट्रेडमार्क	३,००,०००

१२% कर्जरोखे (फ्लोटिंग चार्ज द्वारा सुरक्षित)	७,५०,०००	माल साठा	४,०२,५००
धनको	१०,६८,७५०	ऋणको	८,२५,०००
		बँकेत रोख रक्कम	२,२५,०००
		नफा-तोटा खाते	८,५३,७५०
	५२,३१,२५०		५२,३१,२५०

प्राप्त मालमत्ता खालीलप्रमाणे:

जमीन व इमारत ४,५०,००० रु. यंत्रसामग्री आणि ट्रेडमार्क रु. १७,२५,०००; माल साठा आणि ऋणको रु. १०,५०,०००

विलिवाचा खर्च २७,२५० रुपये होता. रोख रक्कम वगळता मिळणाऱ्या मालमतेवर उदारकाला ३ टक्के कमिशन मिळते. असे गृहीत धरले तर कर्जरोखे सह अंतिम देयके ३१ डिसेंबर २०२२ रोजी देण्यात आली होती, असे उदारकाचे अंतिम लेखा विवरण तयार करा.

प्र. क्र. ३. (अ) प्रशांत आणि रोशनी हे में. कार्पेटवला LLP चे भागीदार आहेत २:३ च्या प्रमाणात नफा आणि तोटा वाटून घेतात. (२०)

३१ मार्च २०२३ रोजीची तेरीज खालीलप्रमाणे आहे.

तपशील विवरण	नावे राशी	जमा राशी
	रु	रु
माल साठा १-४-२०२२	२५,०००	
प्रशांतचे भांडवल		१,२१,०००
रोशनीचे भांडवल		८५,०००
देयविपत		४६,५००
वितरण शुल्क	५,०००	
खरेदी	२,२५,०००	
खरेदीपरत		१५,०००
विक्री		४,०७,०००
विक्री परत	२,०००	
बुडीत कर्ज	६,०००	
ऋणको	५१,५००	
बँक ऑफ इंडियामध्ये रोख	२०,०००	
हस्तस्थ रोख	५,०००	
सामान्य दुरुस्ती खर्च	५,०००	
गोदाम भाडे	७,५००	
मोटर विमा	६,०००	
कसर	६,५००	
व्यवस्थापकाचे मानधन	६०,०००	
नाशिक येथे मोकळी जमिन	१,५०,०००	

मोटार गाडी	८०,०००	
संगणक	२०,०००	
	६,७४,५००	६,७४,५००

अतिरिक्त माहिती

- प्रशांतने वैयक्तिक वापरसाठी घेतलेला ६,००० रुपयांचा माल हिशोबाच्या वहीत टाकण्यात आला नाही..
  - ३१ मार्च २०२३ रोजी मालसाठा ची खरेदी किंमत रु .३०,००० व बाजार मूल्य रु .२८,००० होती
  - बुडीत व संशयित कर्ज निधी साठी रु १,५०० राखीव ठेवण्यात यावेत.
  - ३१ मार्च २०२३ पर्यंतचा अदत्त खर्च कोठार भाडे रु :२,५०० आणि व्यवस्थापकाचे मानधन रु .५,०००
  - १०% मोटार गाडीवर आणि @ ५% संगणकावर घसाऱ्याचे गणन करा
  - आगीत रु .१२,००० किमतीचे सामान जळून खाक झाले आणि विमा कंपनीने रु. १०,००० देण्याचे मान्य केले.
- ३१ मार्च २०२३ रोजी संपणाऱ्या वर्षासाठी नफा आणि तोटा खाते आणि त्या तारखेला ताळेबंद तयार करा.

किंवा

प्र. क्र. ३. (ब) मारुती लिमिटेडने प्रत्येकी १० रुपयांच्या प्रीमियमवर प्रत्येकी २५ रुपयांचे १,००,००० सामान्य समभाग जारी केले. खालीलप्रमाणे अंतर्मुद्रण (अंडररायटिंग) केले आहे (१०)

अक्षय ६०,००० समभाग (निच्छित अंतर्मुद्रण १०,००० समभाग)

भावेश ३०,००० समभाग (निच्छित अंतर्मुद्रण ४,००० समभाग)

चिंतन १०,००० समभाग (निच्छित अंतर्मुद्रण २,००० समभाग)

१०,००० समभागांसाठी अर्ज आले; निच्छित अंतर्मुद्रणसह चिन्हांकित अनुप्रयोग खालीलप्रमाणे आहेत.

अक्षय चे २४,००० समभाग

भावेश चे २०,००० समभाग

चिंतन चे ८,००० समभाग

निच्छित अंतर्मुद्रणचा लाभ देऊन प्रत्येक हमीदारांची निव्वळ दायित्वाची गणना करा.

प्र. क्र. ३. (क) ५ जानेवारी २०२१ रोजी मानस लिमिटेडने कॅनडाच्या शेफर्ड INC ला १०,००० डॉलर्स किमतीचा माल निर्यात केला, जेव्हा विनिमय दर रु. ६८ प्रति अमेरिकी डॉलर होता. (१०)

ही रक्कम खालीलप्रमाणे हप्त्यांमध्ये प्राप्त झाली.

१६.०२.२०२१ - ४,००,००० डॉलर्स @ ६९ रुपये प्रति अमेरिकी डॉलर

१६.०३.२०२१ - २,००,००० डॉलर्स @ ७० रुपये प्रति अमेरिकी डॉलर

१६.०४.२०२१ - २,००,००० डॉलर्स @ ६७ रुपये प्रति अमेरिकी डॉलर

१६.०५.२०२१ - २,००,००० डॉलर्स @ ६५ रुपये प्रति अमेरिकी डॉलर

मानस लिमिटेड दरवर्षी ३१ मार्च रोजी आपली पुस्तके बंद करते जेव्हा विनिमय दर ६५ रुपये प्रति अमेरिकन डॉलर होता. ३१ मार्च २०२१ आणि ३१ मार्च २०२२ रोजी संपलेल्या वर्षासाठी मानस लिमिटेडच्या पुस्तकांमधील जर्नल नोंदी तयार करणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. ४. (अ) १ एप्रिल २०२२ रोजी लॉस्ट लाईफ लिमिटेड विलिव्हामध्ये गेली तेव्हा त्यांचा ताळेबंद खालीलप्रमाणे होता:

(१०)

दायित्वे	रुपये	मालमत्ता	रुपये
१००० १०% संचयी प्राधान्य समभाग प्रत्येकी १०० रुपये	१,००,०००	परिसर	२,४०,०००
३,००० सामान्य समभाग प्रत्येकी १०० रुपये	३,००,०००	यंत्रसामग्री	१,६५,०००
१४% कर्जरोखे (फ्लोटिंग चार्ज द्वारा सुरक्षित)	१,५०,०००	माल साठा	२,६०,०००
कर्जरोखेवर मिळणारे व्याज	२१,०००	ऋणको	२९,०००
असुरक्षित कर्जदार	३,२४,०००	बँकेत रोख रक्कम	४८,०००
		नफा-तोटा खाते	१,५३,०००
	८,९५,०००		८,९५,०००

टीप: प्राधान्य लाभांश एक वर्षापासून थकबाकीत होता.

प्राप्त मालमत्ता खालीलप्रमाणे:

परिसर रु. १,७०,०००;

यंत्रसामग्री रु. ८५,०००;

माल साठा आणि ऋणको रु. शून्य

विलिव्हाचा खर्च १२,५०० रुपये होता. रोख रक्कम वगळता मिळणाऱ्या मालमत्तेवर उदारकाला १ टक्के मोबदला मिळतो. असे गृहीत धरले तर कर्जरोखे सह अंतिम देयके ३१ डिसेंबर २०२२ रोजी देण्यात आली होती, असे उदारकाचे अंतिम लेखा विवरण तयार करा.

प्र. क्र. ४. (ब) प्रेम लिमिटेड ने प्रत्येकी १० रुपयांच्या ८०,००० समभागांसाठी अर्ज आमंत्रित करणारे निर्गमन पत्रक जारी केले. संपूर्ण समभागांचे निर्गमन खालीलप्रमाणे पूर्णपणे अधोरेखित केले गेले: हेमंत - ४०,००० समभाग ; जयंत - ३०,००० समभाग; आणि छाया - १०,००० समभाग. एकूण ७६,००० समभागांसाठी अर्ज प्राप्त झाले होते ज्यात खालीलप्रमाणे चिन्हांकित अर्जांचा समावेश होता : हेमंत - २७,००० समभाग ; जयंत - १८,००० समभाग, आणि छाया- १५,००० समभाग. अचिन्हांकित अर्ज हे ढोबळ दायित्वाच्या प्रमाणामध्ये हमीदारांमध्ये विभागून द्यावे हमीदारांची निव्वळ देयता गणना करा.

(१०)

किंवा

प्र. क्र. ४. (क) ईशान आणि अमोल हे में. ग्लासडोर LLP मधील भागीदार आहेत.
३१ मार्च २०२३ रोजीची तेरीज खालील प्रमाणे आहे.

(१०)

तपशील विवरण	नावे राशी	तपशील विवरण	जमा राशी
	रु		रु
३१ मार्च २०२३ रोजी मालसाठा	१८,०००	भांडवली खाती	
ऋणको	३२,०००	इशान	८५,०००
संगणक	७५,०००	अमोल	६५,०००
मुद्रण यंत्र	१५,०००	देयविपत	२२,०००
४ वर्षासाठी प्रीपेड जाहिरात	६,०००	अदत्त पगार	५,०००
रिलायन्स लिमिटेडच्या समभाग मध्ये गुंतवणूक	१०,०००		
बँकेत रोख	२१,०००		
	१,७७,०००		१,७७,०००

३१ मार्च २०२३ रोजीचा LLP चा ताळेबंद तयार करा.

प्र. क्र. ४. (ड) ३१ मार्च २०२२ रोजी महाराजा लिमिटेडचा ताळेबंद खालीलप्रमाणे आहे

(१०)

दायित्वे	Rs.	मालमत्ता	Rs.
८ टक्के प्राधान्य भागभांडवल (प्रत्येकी १०० रुपये)	१०,००,०००	नावलौकिक	३,२५,०००
सामान्य भागभांडवल (१० रुपये)	१०,००,०००	जमीन आणि इमारत	१४,६०,०००
सामान्य राखीव	४,००,०००	उपकरणे आणि यंत्रणा	५,१०,०००
वैधानिक राखीव	१,७५,०००	गुंतवणूक	४,१८,०००
नफा आणि तोटा खाते	२,४०,०००	माल साठा	२,२५,०००
९% कर्जरोखे	८,००,०००	ऋणको	३,२६,०००
धनको	३,६०,०००	प्राप्य बिले	३,९१,०००
देय बिले	१,०५,०००	रोख रक्कम आणि बँक	३,५६,०००
कराची तरतूद	७५,०००	प्रारंभिक खर्च	१,४४,०००
	४१,५५,०००		४१,५५,०००

चक्रवर्ती लिमिटेड ची स्थापना खालील अटी आणि शर्तीसह महाराजा लिमिटेडच्या सर्व मालमत्ता आणि दायित्वे ताब्यात घेण्यासाठी प्रत्येकी १० रुपयांच्या ६,००,००० सामान्य भागभांडवलाच्या अधिकृत भांडवलासह केली गेली आहे.

अ) पुस्तकी मूल्यापेक्षा १०% अधिक दराने मालमत्ता ताब्यात घ्यावी लागेल.

ब) महाराजा लिमिटेडच्या नावलौकिकचे मूल्य Rs. ५,४०,००० आहे

क) नवीन कंपनीच्या स्थापनेचा खर्च Rs. ३८,००० इतका होता.

ड) महाराजा लिमिटेडच्या कर्जरोखेचे रूपांतर चक्रवर्ती लिमिटेडच्या कर्जरोखेच्या समान संख्येत केले जाईल.

ई) प्रत्येकी १० रुपयांचे सामान्य समभाग जारी करून खरेदीचा मोबदला दिला जातो.

खरेदीचा मोबदला शोधून काढा.

प्र. क्र. ५ (अ) कंपनीच्या विलिह्वामधील (Liquidation) व्यवहारांचे विवरण स्पष्ट करा. (१०)

प्र. क्र. ५ (ब) मर्यादित दायित्व भागीदारीचे फायदे समजावून सांगा. (१०)

किंवा

प्र. क्र. ५ (क) लहान टिपा लिहा (कोणत्याही चार) (२०)

१) खरेदीचा मोबदला

२) परकीय चलन व्यवहारातील स्थानिय दर आणि बंद दर

३) उदारकाचे अंतिम लेखा विवरण

४) समभागांचे अंतर्मुद्रण (अंडररायटिंग)

५) एकत्रीकरण आणि विलय

५) आर्थिक वस्तू

*****

Time 3 hours

Total Marks : 100

Note:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.
3. Use of non-programmable scientific calculator is permitted.
4. Graph papers will be supplied on request.
5. Statistical tables are printed at the end of question paper.

- Q.1 A** Answer whether following statements are True or False. **8**
- i) During project crashing, indirect cost decreases.
  - ii) Optimistic time is maximum time required to complete an activity.
  - iii) PERT stand for Probabilistic Efficiency & Read Technique
  - iv) At Economic Order Quantity (EOQ) point the ordering cost is always equal to the inventory carrying cost.
  - v) When quantity discounts are offered, it is necessary to calculate the total cost of inventory, which should also include the annual purchasing cost along with the carrying and ordering costs.
  - vi) When an order smaller than Economic Order Quantity (EOQ) is placed then total inventory cost will increase.
  - vii) The pay-off value for which each player in a game always selects same strategy is called the equilibrium point or saddle point.
  - viii) A zero-sum game implies that the gain or loss should be a whole number and not a fraction.
- B** Select the most appropriate choice for the following: **7**
- i) When the value of a game is positive, then _____ of the game.

A) minimizing player is winner	B) maximizing player is winner
C) no player is winner	D) no player is loser
  - ii) Games which involve more than two players are called _____.

A) 2- person game	B) negotiable game
C) n-person game	D) none of these.
  - iii) In a mixed strategy, each player should optimize the _____.

A) maximum payoffs.	B) lower value of game.
C) minimum payoffs.	D) expected gain/loss.
  - iv) The set up cost is the expenses that are incurred for _____.

A) paying watchman.	B) paying maintenance of premi
C) setting up production facility.	D) paying rent of warehouses.
  - v) The time gap between placing an order and actual delivery of the order in the inventory is known as _____.

A) critical time	B) non-critical time
C) lead time	D) none of these

- vi) Latest time is calculated using _____
- A) Forward pass method   B) Critical path method
C) Backward pass method   D) By pass method
- vii) Event marking the completion of activity is called _____
- A) Head event   B) Tail event
C) Future event   D) Dummy event

- C Answer in one or two sentences: 5
- i) What is merge event?
ii) What is meant by Dummy activity?
iii) What is meant by fair game?
iv) What is meant by mixed strategy game?
v) Define shortage cost.

Q. 2 A A small project consists of following activities. Construct a network diagram 20
& identify critical path.

Activity	A	B	C	D	E	F	G
Preceding Activity	-	-	A	A	B & C	D	E
Time (days)	4	6	4	3	3	1	2

Find:

- i) Project completion time
ii) Earliest & latest starting & finishing times
iii) Total float, Free float
iv) Tail & head slacks for each activity

OR

B The following table shows details of a project. Indirect cost is ₹ 200 per day. 20
Assume a total normal cost ₹ 4050 for entire project.

Nodes	Normal time (days)	Crash time (days)	Cost Slope for crashing (₹/day)
1-2	4	3	200
1-3	2	2	0
1-4	5	4	150
2-3	7	5	100
2-5	7	6	200
3-5	2	1	150
4-5	5	4	200

- i) Construct a network diagram for the project & identify critical path.
ii) What is the normal duration & corresponding total cost of the project?
iii) Crash the project systematically & find out minimum cost & optimal time.

Q.3 Attempt ANY TWO of the following:

A Solve the following game: **10**

		Player B				
		B ₁	B ₂	B ₃	B ₄	B ₅
Player A	A ₁	2	4	3	8	4
	A ₂	5	6	3	7	8
	A ₃	4	7	9	8	7
	A ₄	4	2	8	4	3
	A ₅	2	3	3	4	6

B The following payoff matrix describes the increase in sales of a firm A from each of its strategies A₁, A₂, A₃, A₄ and A₅ against each of the strategies B₁, B₂, B₃ and B₄ of rival firm B. **10**

		Firm B			
		B ₁	B ₂	B ₃	B ₄
Firm A	A ₁	55	40	35	40
	A ₂	70	70	55	60
	A ₃	75	55	65	70
	A ₄	80	85	60	80
	A ₅	70	70	62	72

Solve the game and find its value.

C A soft drink company calculated the market share of two products against its major competitor having 5 products and found out the impact of additional advertisement in any of its products against the other. **10**

		Competitor B				
		B ₁	B ₂	B ₃	B ₄	B ₅
Company A	A ₁	8	6	9	7	15
	A ₂	30	20	12	12	10

What is the best strategy for the company as well as the competitor? What is the value of the game?

Q.4 Attempt ANY TWO of the following:

A A company buys a product costing Rs 125 each. The company places 4 orders in a year and each order size is of 500 units each. The ordering cost is Rs.150. The inventory carrying cost is estimated to be 20% of the unit value. What is the total cost of existing inventory policy? How much money could be saved by employing the economic order quantity? Also find the number optimum orders and the time between two orders. **10**

B The demand for a product is 2000 units per year. Purchase price of the product is Rs. 50 per unit. The ordering cost is Rs. 25 per order. Holding cost is Rs. 10 per unit per year and back order cost is Rs. 30 per unit per year. Calculate the following: (i) Economic Order Quantity, (ii) Optimum number of back order units, (iii) Maximum inventory level, (iv) time between two successive orders and (v) total annual cost. **10**

- C Find the optimum order quantity for the product for which the price breaks are 10 as follows:

Quantity	Unit cost in Rs.
$0 \leq Q < 500$	Rs. 20
$500 \leq Q < 700$	Rs. 18
$Q \geq 700$	Rs. 16

The yearly demand for the product is 4800 units, cost of placing an order is Rs. 30, the cost of storage is 20% of average inventory cost per year. Find optimum order quantity so as to get optimum total inventory cost.

Q.5 Attempt **ANY FOUR** of the following

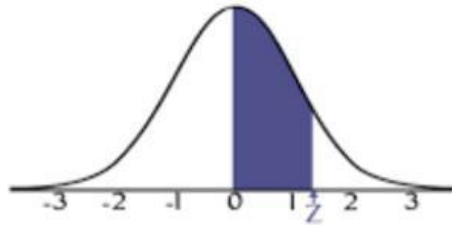
- A What is Network Analysis and What are objectives of Network Analysis? 5
 B A small project consist of following activities. Draw a network diagram for the 5 project & identify critical path & find project completion time.

Activity	A	B	C	D	E	F
Preceding Activity	-	-	A	B	C & D	D
Time (days)	5	7	4	6	3	4

- C Sagar Ltd., has developed a sales forecasting function for its products and the 5 products of its competitor, Pradhan Ltd. There are four strategies S1,S2,S3 and S4 to Sagar Ltd. And three strategies P1,P2 and P3 to Pradhan Ltd. The pay-off table is as follows:

Sagar Ltd.'s strategies	Pradhan Ltd.'s strategies		
	P1	P2	P3
S1	90000	-63000	3000
S2	54000	42000	36000
S3	-18000	84000	12000
S4	54000	18000	6000

- (i) What would be the optimal strategy for Sagar Ltd.?
 (ii) What would be the optimal strategy for Pradhan Ltd.?
 (iii) What is the value of game?
 (iv) Is the game fair?
- D Explain the principle of dominance to reduce the size of pay-off matrix. 5
 E The annual demand for an item is 20000 and the company produces it at the 5 rate of 40000 units half yearly. The set-up cost is Rs. 300 per setup and inventory holding cost is Rs. 16 per unit per year. What should be the economic production-lot size?
 F What is Inventory Control? What are the objectives of Inventory management? 5

STANDARD NORMAL TABLE (Z)

Entries in the table give the area under the curve between the mean and z standard deviations above the mean. For example, for $z = 1.25$ the area under the curve between the mean (0) and z is 0.3944.

z	0.00	0.01	0.02	0.03	0.04	0.05	0.06	0.07	0.08	0.09
0.0	0.0000	0.0040	0.0080	0.0120	0.0160	0.0190	0.0239	0.0279	0.0319	0.0359
0.1	0.0398	0.0438	0.0478	0.0517	0.0557	0.0596	0.0636	0.0675	0.0714	0.0753
0.2	0.0793	0.0832	0.0871	0.0910	0.0948	0.0987	0.1026	0.1064	0.1103	0.1141
0.3	0.1179	0.1217	0.1255	0.1293	0.1331	0.1368	0.1406	0.1443	0.1480	0.1517
0.4	0.1554	0.1591	0.1628	0.1664	0.1700	0.1736	0.1772	0.1808	0.1844	0.1879
0.5	0.1915	0.1950	0.1985	0.2019	0.2054	0.2088	0.2123	0.2157	0.2190	0.2224
0.6	0.2257	0.2291	0.2324	0.2357	0.2389	0.2422	0.2454	0.2486	0.2517	0.2549
0.7	0.2580	0.2611	0.2642	0.2673	0.2704	0.2734	0.2764	0.2794	0.2823	0.2852
0.8	0.2881	0.2910	0.2939	0.2969	0.2995	0.3023	0.3051	0.3078	0.3106	0.3133
0.9	0.3159	0.3186	0.3212	0.3238	0.3264	0.3289	0.3315	0.3340	0.3365	0.3389
1.0	0.3413	0.3438	0.3461	0.3485	0.3508	0.3513	0.3554	0.3577	0.3529	0.3621
1.1	0.3643	0.3665	0.3686	0.3708	0.3729	0.3749	0.3770	0.3790	0.3810	0.3830
1.2	0.3849	0.3869	0.3888	0.3907	0.3925	0.3944	0.3962	0.3980	0.3997	0.4015
1.3	0.4032	0.4049	0.4066	0.4082	0.4099	0.4115	0.4131	0.4147	0.4162	0.4177
1.4	0.4192	0.4207	0.4222	0.4236	0.4251	0.4265	0.4279	0.4292	0.4306	0.4319
1.5	0.4332	0.4345	0.4357	0.4370	0.4382	0.4394	0.4406	0.4418	0.4429	0.4441
1.6	0.4452	0.4463	0.4474	0.4484	0.4495	0.4505	0.4515	0.4525	0.4535	0.4545
1.7	0.4554	0.4564	0.4573	0.4582	0.4591	0.4599	0.4608	0.4616	0.4625	0.4633
1.8	0.4641	0.4649	0.4656	0.4664	0.4671	0.4678	0.4686	0.4693	0.4699	0.4706
1.9	0.4713	0.4719	0.4726	0.4732	0.4738	0.4744	0.4750	0.4756	0.4761	0.4767
2.0	0.4772	0.4778	0.4783	0.4788	0.4793	0.4798	0.4803	0.4808	0.4812	0.4817
2.1	0.4821	0.4826	0.4830	0.4834	0.4838	0.4842	0.4846	0.4850	0.4854	0.4857
2.2	0.4861	0.4864	0.4868	0.4871	0.4875	0.4878	0.4881	0.4884	0.4887	0.4890
2.3	0.4893	0.4896	0.4898	0.4901	0.4904	0.4906	0.4909	0.4911	0.4913	0.4916
2.4	0.4918	0.4920	0.4922	0.4925	0.4927	0.4929	0.4931	0.4932	0.4934	0.4936
2.5	0.4938	0.4940	0.4941	0.4943	0.4945	0.4946	0.4948	0.4949	0.4951	0.4952
2.6	0.4953	0.4955	0.4956	0.4957	0.4959	0.4960	0.4961	0.4962	0.4963	0.4964
2.7	0.4965	0.4966	0.4967	0.4968	0.4969	0.4970	0.4971	0.4972	0.4973	0.4974
2.8	0.4974	0.4975	0.4976	0.4977	0.4977	0.4978	0.4979	0.4979	0.4980	0.4981
2.9	0.4981	0.4982	0.4982	0.4983	0.4984	0.4984	0.4985	0.4985	0.4986	0.4986
3.0	0.4987	0.4987	0.4987	0.4988	0.4988	0.4989	0.4989	0.4989	0.4990	0.4990
3.1	0.4990	0.4991	0.4991	0.4991	0.4992	0.4992	0.4992	0.4992	0.4993	0.4993
3.2	0.4993	0.4993	0.4994	0.4994	0.4994	0.4994	0.4994	0.4995	0.4995	0.4995
3.3	0.4995	0.4995	0.4995	0.4996	0.4996	0.4996	0.4996	0.4996	0.4996	0.4997
3.4	0.4997	0.4997	0.4997	0.4997	0.4997	0.4997	0.4997	0.4997	0.4997	0.4998

Duration: 2 Hours 30 min

Max Marks: 75

Note : All questions are compulsory

- Q 1 A** Attempt any Two sub questions from a),b) & c) in MS-Excel **2**
(True or False)
- a** The default cell reference is absolute reference.
- b** The LEN () function does not include spaces while calculating the length of a string
- c** WEEKDAY () returns the day of the week such as “Sun”, “Mon”, Etc
- B** Attempt any Two sub questions from d),e) and f) in Visual Basic **2**
(Multiple Choice)
- d** VBP means _____
1. Visual Binary Project	2. Very Basic Project	3. Visual Basic Project	4. Visual Basic Property
- e** The prefix for naming a menu item in VB is
1) m	2) Mnu	3) men	4) mne
- f** _____ are the basic building block of Visual Basic Application
1. Forms	2. Method	3. Events	4. Controls
- C** Attempt any Six sub questions from g),h),i),j),k),l),m),n), and o) in E-Commerce **6**
(True or False)
- g** E-commerce means buying and selling of products or services by business or consumer over the internet.
- h** In C2C E-Commerce consumer transact with other consumer through a physical market.
- i** The volume of B2B transaction being done is more than B2C transaction
- j** In SET the customer’s credit card number is never seen by the merchant.
- k** Integrity refers to the ability to determine the origin of the message received over the Internet.
- l** The cost of the products sold through E-Commerce is very high
- m** In the subscription model a fee is charged to the user for having access to material on the website
- n** Decryption means converting readable text into cipher text.
- o** EDI stand for electronic data interchange.
- D** Attempt any Five sub questions from p),q),r),s),t),u),v), and w) in E-Commerce **5**
(Multiple Choice)
- p** A computer-to-computer exchanges of business transaction is called
a) EDI	b) E-Commerce	c) E-Business	d) E-Market
- q** The model in E-Commerce where companies earn revenue by referring users to other websites providing products/services is called _____ model.
a) Advertising	b) Affiliation	c) Sales	d) Transaction
- r** Conversion of coded data into readable data is called
a) De-Conversion	b) Décryptions	c) Encryptions	d) Password
- s** The most commonly used form of payment in E-Commerce is
a) Credit Card	b) Pay Pal	c) Petro Card	d) Digital Cash
- t** The full form of HTTP in E-Commerce is Hyper Text _____ protocol
a) Travel	b) Topology	c) Transmit	d) Transfer

- u** The full form of SET is _____
 a) Secure Electronics Tax   b) Secure Electronic transaction   c) Secure Electronics Tunnel   d) Secure Electronics Territory
- v** Commercial transaction done with the help of cell phone is called
 a) M-Commerce   b) M-Business   c) E-Commerce   d) E-Business
- w** Yahoo.com is a _____
 a) Portal   b) Protocol   c) Email   d) E-Tailor

- Q 2 A** Attempt any one sub questions from a) & b) in E-Commerce **8**
a. Explain any four Revenue Model in E- Commerce
b Explain various payment system in E- Commerce
- B** Attempt any one sub questions from c) & d) in E-Commerce **7**
c. Explain B2B and C2C models in E-Commerce
d. Explain Encryption and Decryption in Commerce

- Q 3 A** Answer any one sub question from a) and b) in MS-Excel **8**
a. The following data has been entered in a worksheet.

	A	B	D	E	F	G	H	I	J
1	Name	Eco	A/c	Comp	Export	Tax	Total Marks (500)	Average Marks	Grade
2	Sunny	76	98	54	15	65			
3	Arham	45	54	45	12	84			
4	Sarah	36	56	89	65	54			
5	Alex	25	54	25	78	47			
6	Kumar	45	12	14	45	54			

Write the steps to obtain

1. Total Marks
2. Average marks
3. Grade which is decided as per the following criteria.

Average	Grade
≥ 60	A
< 60 but ≥ 45	B
< 45 but ≥ 35	C
< 35	Fail

b. Answer the following using give spreadsheet.

	A	B	C	D	E
1	Salesman Name	Sales Amt	Commission	Bonus	Total = Commission+ Bonus
2	Rachit	55000			
3	Anish	45000			
4	Sunil	64000			
5	Rahul	35000			

Write the steps to compute

- i. Commission in Column C as 5% of the sales amt
- ii. Bonus in Column D as follows:

Sales Amt	Bonus
Up to 50000	5%
> 50000	8%

- iii. Total in column E.

B Answer any one sub question from c) and d) in MS- EXCEL

c. Answer the following using the given spreadsheet.

	A	B	C	D	E	F
1	Name	Basic	HRA	DA	Tax	Net Salary
2	AniL	50000				
3	Sachi	35000				
4	Sushil	24000				
5	Rasik	16000				

Write the steps to compute the following

1. HRA in column C as 30% of Basic salary whenever the basic salary is 30000 or less otherwise as 40% of the basic salary.
2. DA in column D as 50% of basic salary.
3. Tax in column E as 10% of Basic
4. Net Salary in column F as Basic + HRA+ DA – Tax

d. Answer the following using spreadsheet.

	A	B	C	D	E
1	Name	Taxable Income	Income Tax	Surcharge	Total Tax
2	Rachit	555000			
3	Anish	1200000			
4	Sunil	640000			
5	Rahul	1350000			
6	Nishin	750000			

Write the steps to obtain the

- 1) income tax in columns C
- 2) Surcharge in columns D and
- 3) Total tax in column E. where income tax is calculated as follows.

Taxable Income	Income Tax
-----------------------	-------------------

First 250000	Nil
Next 250000	5%
Next 500000	10%
Excess	20%

Surcharge is calculated @1% of the income tax and is applicable only to those whose incomes exceed 1000000 otherwise it is zero.

Q4 A Answer any one sub question from a) and b) in MS- EXCEL

8

- a.** The following data is entered in a worksheet regarding rainfall in three months (in mm)

	A	B	C	D	E
1	City	Oct	Nov	Dec	
2	Pune	50	35	40	
3	Thane	40	45	20	
4	Nashik	30	50	30	
5	Dhule	10	55	60	

Write the steps

- i) To find the total rainfall in each city in the cells E2 to E5.
- ii) To create 2-D Column chart for Oct, Nov and Dec.
- iii) To create Pie chart for the rainfall in Pune in Oct, Nov and Dec
- iv) To create Line chart for the rainfall in Oct and Dec.

b. The following data has been entered in a worksheet.

	A	B	C	D	E	F
1	PRODUCT	COST PRICE	QIYSOLD	SELLING PRICE	PROFIT	
2	TV	25000	60	32000		
3	Washing Machine	15000	29	20000		
4	Refrigerator	21000	35	2750		
5	Microwave	9750	24	12500		
6						
7	Total profit					

Write steps to find the Total Profit in B7.

B Answer any one sub question from c) and d) in MS- EXCEL **7**

c.The following data has been entered in a worksheet

A	B	C	D
Emp_No	Name	Dept	Salary
<u>P21</u>	Shruti	HR	55000
P32	Vikas	Admin	60000
S11	Amita	Sales	40000
A12	Shyam	HR	30000
S13	Kashish	HR	35000
S14	Radhe	Sales	25000

Write steps to do the following: -

- i) Display only those rows where the Salary is more than 50,000.
- ii) Display only those rows where the Salary is more than 25,000 but less than `40,000.
- iii) Display only those rows where the Department is “HR”.

d. Explain the following functions in MS-EXCEL.

1) SUMIF()	2) LEN()	3) MONTH()	4) YEAR
5) PROPER()	6) UPPER()	7) TIME()	

Q 5 A Answer any one sub question from a) and b) in Visual Basic **8**

a. Write a project in VB to design a suitable form which allows the user to enter length of a rectangle and breadth of the rectangle and then calculates and displays the area of the rectangle (Area = Breadth X Length)

b. Write a project in VB to design a suitable form which allows the user to enter Name and Basic Salary and calculate DA as 35% of Basic Salary whenever basic salary is less than 35000 otherwise 40% of Basic Salary using a ‘Calculate’ button and display the result.

B Answer any one sub question from c) and d) in Visual Basic **7**

c Write a project in VB to design a suitable form which allows the user to enter two numbers and displays the larger of these two numbers.

d. Write a project in VB to compute and display the sum of the series.

$$1+2+3+\dots+10$$

*****

Time: 3 Hours

Total Marks: 100

- N.B.** (1) All questions are **compulsory**.
(2) **Figures** to the **right** indicate **full marks** allotted to the question.
(3) **Working Notes** should form **part of your answer**.
(4) Calculate figures up to **two decimal points**, wherever required.
(5) Provisions of **GST Act** as on **1-4-2022** have to be considered. Amendments made to the Act thereafter are to be **ignored**.

Q.1 a): Select the most appropriate option and rewrite the full sentences: (Any Ten) (10)

1. SGST is applicable when _____
  - (a) Goods are sold within the state
  - (b) Goods are sold from one GST dealer to a customer
  - (c) Goods are sold from one GST dealer to another GST dealer
  - (d) Inter-state supply
2. _____ is the threshold limit of turnover in the preceding financial year for opting to pay tax under the composition scheme for special category states.
  - (a) 20,00,000
  - (b) 10,00,000
  - (c) 75,00,000
  - (d) 1,50,00,000
3. _____ is exempted from GST.
  - (a) Any Business exhibition
  - (b) A business exhibition in India
  - (c) A business exhibition outside India
  - (d) None of the Above
4. Tax invoice must be issued by _____ on supplies made by him.
  - (a) Every supplier
  - (b) Every person
  - (c) Every registered person not pay tax under composition
  - (d) All the above
5. The liability to pay tax on goods shall arise at the _____.
  - (a) Dispatch of goods
  - (b) Removal of goods
  - (c) Time of supply
  - (d) Delivery of goods
6. Mr. Kamalesh purchased goods for which tax invoice was Rs.1,00,800 including IGST of 12%. The Input tax credit under IGST shall be _____.
  - (a) Rs.10,800
  - (b) Rs.12,096
  - (c) Rs. 6,048
  - (d) Rs.5,400

7. _____ refers to receipt of goods or services or both whether by purchase, acquisition or any other means with or without consideration.
  - (a) Outward supply
  - (b) Inwards Supply
  - (c) Taxable Supply
  - (d) None of these
8. Supply of goods and services which constitutes predominant element of composite supply is called _____.
  - (a) Common Supply
  - (b) Principal Supply
  - (c) Mixed Supply
  - (d) Continuous Supply
9. Tax rate on Goods is determined by _____.
  - (a) Union Budget
  - (b) State Budget
  - (c) GST council
  - (d) Central Government in consultation with state government
10. Every person shall have _____ in order to be eligible for grant of registration under GST.
  - (a) Aadhar card
  - (b) TAN Number
  - (c) PAN Number
  - (d) VAT/Service Tax Number
11. Transfer of the title in goods is a supply of _____.
  - (a) Goods
  - (b) Services
  - (c) Both
  - (d) None of these
12. GSTIN refers to _____.
  - (a) GST Information Number
  - (b) GST Information and Network
  - (c) GST Identification Network
  - (d) GST Identification Number

Q.1 b): State whether the following statements are **True** or **False: (Any Ten)** **(10)**

1. The balance of CGST credit after set-off CGST can be used towards the payment of IGST.
2. Value of supply is the amount upon which tax is levied and collected.
3. A registered person supplying taxable goods shall issue a tax invoice within 30 days from the date of supply of goods.
4. The place of supply of training services will be where services are actually performed, whether the recipient is registered or not.
5. Goods and Service Tax is a supply-based tax.

6. Under forward charge, the recipient of goods or services is liable to pay tax.
7. Services to the Reserve Bank of India are exempt.
8. Place of supply of goods exported from India shall be the location of an exporter.
9. Services by any court or tribunal established under any law is the supply of services.
10. The rate of composition for trading firms is 5%.
11. Under GST law, the Value of supply shall not include incidental expenses.
12. Input Tax Credit shall be allowed only on the support of Tax Invoice.

Q.2 a) Mr. Vijay is an Engineer, provides you with the following information (10)

Particulars	Rs.
1) Received fees for advice in relation to setting up an Institute	2,50,000
2) Received fees for professional advice to his friend	1,75,000
3) Fees received for technical assistance in software	1,25,000
4) Professional advice to his friend free of charge	85,000
5) Received fees for consultancy services in Networking	1,50,000
6) Salary received from employer for part-time job	1,00,000
7) Purchase of stationary for office work	1,60,000

Compute the value of Taxable Services and the Goods and Services Tax payable. All amounts given exclude Goods and Services Tax. Rate of CGST @ 9% and SGST @ 9%.

Q.2 b) Determine the Time of supply in each of the following cases as per the provisions of GST Act. (10)

Sr. No.	Date on which goods are made available	Date of Invoice	Date of receipt of payment
1	17-04-2022	20-04-2022	18-04-2022
2	15-05-2022	14-05-2022	31-05-2022
3	18-06-2022	01-06-2022	10-06-2022
4	07-07-2022	14-07-2022	21-07-2022
5	24-08-2022	30-08-2022	18-08-2022
6	21-09-2022	17-09-2022	25-09-2022
7	14-10-2022	11-10-2022	25-10-2022
8	02-12-2022	28-11-2022	02-12-2022
9	05-01-2023	10-02-2023	25-01-2023
10	16-02-2023	16-02-2023	06-02-2023

OR

Q.2 c) Classify the following activities as Taxable Supply and Non-Taxable Supply (10)

Particulars	Rs.
1. Remuneration received as a Member of Parliament (MP)	9,75,000
2. Royalty received from the permanent transfer of trademarks	2,00,000
3. Coaching in recreational activities in relation to arts	3,75,000
4. Speed post services	1,50,000
5. Rent received for residential house	2,50,000
6. Receipts from supply of farm labour	2,55,000
7. Courier services	4,75,000
8. Toll receipts from highway of Mumbai to Pune	2,35,000
9. Sold goods to Mr. Nagesh of Nasik	1,80,000
10. Renting of immovable property to commercial coaching centre	2,10,000

Q.2 d) Determine the Time of supply in each of the following cases as per the provisions of GST Act. (10)

Sr. No.	Date of Supply of Services	Date of Invoice	Date of Receipt of payment
1	12-10-2022	01-11-2022	10-11-2022
2	08-11-2022	05-12-2022	25-12-2022
3	10-11-2022	20-12-2022	22-12-2022
4	17-11-2022	27-11-2022	03-11-2022
5	10-11-2022	05-12-2022	15-12-2022
6	15-11-2022	18-12-2022	22-12-2022
7	23-11-2022	28-12-2022	20-11-2022
8	25-11-2022	29-11-2022	02-11-2022
9	06-12-2022	10-12-2022	17-12-2022
10	09-11-2022	15-12-2022	04-12-2022

Q. 3 (a) Mr. Sanjay, registered in state of Maharashtra, provides your following details for the month April, 2022. Calculate Net Tax Liability of GST. (10)

Opening Balance in Electronic credit ledger as on 1st April,2022.

IGSTRs. 2,00,000 ; CGST Rs. 50,000; SGST Rs. 1,00,000

Particulars	Rs.
Sold Goods @ 18% GST To Vaibhav in Karad	12,00,000
Sold Goods @ 28% GST To Aparna in Pune	8,00,000
Provided services @ 5% GST to Sunil in Tamilnadu	30,00,000
Provided services @ 12% GST to Prakash in Uttaranchal	40,00,000
Purchased goods @ 12% GST from Jabalpur	28,00,000
Purchased goods @ 28% GST From Nagpur	30,00,000
Availed services @ 28% GST from Ujjain	1,50,000
Availed services @ 5% GST from Sangli	90,000

Q. 3 (b) Determine the place of Supply in following cases with reasons: (10)

1. Mr. Arbaz is an engineer of Delhi who gives services for the construction of plant in Mexico.
2. Mr. Shrimant, a registered person, of Jharkhand sends goods through courier to one of his friends in Dharashiv.
3. Mr. Kashinath, resident of Kandivali, takes landline telephone connection from a company based in Delhi.
4. TISS company of Pune has contracted with Training Institute in Mumbai to train their employees. The training was given to employees in Bangalore.
5. Ms. Sadhana of Jaipur not having bank account in Cochin takes a demand draft from Central Bank of Cochin for the purpose of education.

OR

Q. 3 (c) From the Following details calculate Net GST Liability. (10)

Mrs. Seema a registered dealer in the state of Maharashtra provides you with the following details for the month of April 2022.

Opening Balance in electronic credit ledger as on 1st April, 2022

IGST – Rs. 17,000   CGST – Rs. 15,000   SGST – Rs. 15,000

Transactions during the month	Amount (Rs.)
Sold goods @ 5 % GST to Abhijeet in Mysore	6,00,000
Sold goods @ 12 % GST to Raju in Pune	11,00,000
Purchased Goods @ 12% GST from Kalwa	50,000
Provided services @ 18% GST to Manoj in Valsad	70,000
Provided services @ 18% GST to Dilip in Karad	1,50,000
Availed services / Inward supplies @ 5% GST from Bangalore	3,00,000

Q. 3 (d) Determine the place of Supply in following cases with reasons: (10)

1. Ms. Aditi of Mumbai visits a hotel located in Satara and stays for 15 days.
2. Mr. Krishna of Panjim purchases a ticket for watching a movie in Delhi.
3. A caterer provides services on board in train during Mumbai-Chennai which is not included in fare.

4. Mr. Rajnish of Rajapur purchased a mobile from a shop in Baroda, Gujrat.
5. Mr Nayak residing in Kolkata, travels by Jet Airlines from Mumbai to Bangalore and gets travel Insurance done in Chennai.

Q.4.a) M/s Raja Enterprises has provided the following particulars relating to the goods sold by it to M/s Rani Enterprises. (10)

Particulars	Rs.
List price of the Machine (Exclusive of Expenses, Taxes and Discount)	4,50,000
Tax levied by Municipal Corporation on sale of goods	45,000
Packing Charges	15,000
CGST and SGST chargeable on the goods	54,000
Charges for designing the machine	24,000
Commission paid by M/s Rani Enterprises on behalf of M/s Raja Enterprises	5,000
Subsidy received from NGO (The list price of Rs.4,50,000 is after considering the subsidy)	21,000

M/s Raja Enterprises offers 10% trade discount on the list price of the goods.

Determine the value of Taxable supply made by M/s Raja Enterprises. Also, calculate SGST @ 9% and CGST @ 9%.

Q4.b) Abhinav Ltd. is a manufacturing concern in Maharashtra. It wants to opt for a composition scheme. It furnishes you with the following information for the year 2022-23.

Kindly advise: (10)

- a) Are they eligible to opt for the composition scheme?
- b) If yes, then calculate their composition tax liability (SGST @ 0.5% and CGST @ 0.5%)

The break-up of supplies is as follows:

Particulars	Rs.
Intra-state supplies which are wholly exempt	50,00,000
Value of inward supplies, which tax is payable under Reverse charge	15,00,000
Intra-state supplies of goods to Mr. Ramesh (Tax rate @ 12%)	4,75,000
Intra-state supply of goods to Mr. Rajesh charged at Nil rate of tax	22,50,000
Intra-state supply of taxable goods to Mr. Suresh (Tax rate 18%)	18,75,000

All amounts are exclusive of GST

OR

Q.4 c) M/s Ajay Enterprises, a registered supplier, provides you the following details with respect to the contract entered with M/s Vijay Enterprises for supply of goods. (10)

Particulars	Rs.	Rs.
Value of goods (inclusive of SGST @ 9% and CGST @ 9%)		5,90,000
Taxes other than CGST/SGST		29,500
Following expenses were incurred by M/s Ajay Enterprises:		
a) Insurance charges	11,800	
b) Packing charges	12,200	
c) Transport charges	20,000	44,000
Testing charges incurred by M/s Vijay Enterprises on behalf of M/s Ajay Enterprises		5,000
Designing charges incurred by M/s Vijay Enterprises, not on behalf of M/s Ajay Enterprises		7,500
Subsidy received from the Association of Traders (List price is after considering the subsidy)		10,000

Calculate the value of supply and the tax of SGST @ 9% and CGST @ 9%.

Q.4 d) M/S Anand and company is carrying business in Mumbai of Selling Groceries. The company started business on 06/02/2023. His turnover is as follows:

Are they liable to obtain registration under GST? If, yes, from when? (10)

Date	Taxable Supply within the state of Maharashtra (Rs.)	Export supply (Rs.)	Exempt supplies (Rs.)
28/02/2023	3,14,000	8,12,400	21,000
06/03/2023	3,04,000	-	32,000
07/03/2023	2,85,000	-	18,000
08/03/2023	3,72,000	-	16,000
09/03/2023	5,92,000	-	1,12,000
10/03/2023	3,12,000	-	-
11/03/2023	1,80,000	-	1,15,000

Q.5 (a) Explain the Benefits of Goods and Services Tax (10)

(b) Distinguish between:

i) Direct Tax and Indirect Tax (5)

ii) Casual Taxable Person and Non-Resident Taxable Person (5)

OR

Q.5 Write a short note on **any four** of the following:

(20)

- a) Aggregate turnover
  - b) Time of supply of Goods
  - c) Electronic Cash Ledger
  - d) Intra-state Supply and Inter-State Supply
  - e) Mixed Supply
  - f) Composition Scheme
-

वेळ: ३ तास

एकूण गुण: १००

- (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- (२) उजवीकडील आकडे प्रश्नाला दिलेले पूर्ण गुण दर्शवतात .
- (३) उत्तराचे टाचण हे तुमच्या उत्तराचा भाग बनल्या पाहिजेत .
- (४) जिथे आवश्यक असेल तिथे दोन दशांश बिंदूपर्यंतच्या आकृत्यांची गणना करा .
- (५) १-४-२०२२ रोजीच्या जीएसटी कायद्याच्या तरतुदींचा विचार करावा लागेल. दुरुस्त्या त्यानंतरच्या कायद्याकडे दुर्लक्ष केले जाईल.
- (६) मराठी रूपांतरांत काही अडचण निर्माण झाल्यास मूळ इंग्लिश प्रश्नपत्रिका ग्राह्य मानावी.

प्र.१ अ): सर्वात योग्य पर्याय निवडा आणि पूर्ण वाक्ये पुन्हा लिहा: (कोणतेही दहा)

(१०)

१. एसजीएसटी लागू होतो जेव्हा _____.

- (अ) राज्यात माल विकला जातो
- (ब) वस्तू एका जीएसटी डीलरकडून ग्राहकाला विकल्या जातात
- (क) एका जीएसटी डीलरकडून दुसऱ्या जीएसटी डीलरला वस्तू विकल्या जातात.
- (ड) आंतरराज्य पुरवठा

२. _____ ही विशेष श्रेणीतील राज्यांसाठी रचना योजनेअंतर्गत कर भरण्याची निवड करण्यासाठी मागील आर्थिक वर्षातील उलाढालीची मर्यादा आहे.

- (अ) २०,००,०००
- (ब) १०,००,०००
- (क) ७५,००,०००
- (ड) १,५०,००,०००

३. _____ ला जीएसटी मधून सूट देण्यात आली आहे.

- (अ) कोणतेही व्यावसायिक प्रदर्शन
- (ब) भारतातील व्यवसाय प्रदर्शन
- (क) भारताबाहेर व्यवसाय प्रदर्शन
- (ड) वरीलपैकी काहीही नाही

४. त्याने केलेल्या पुरवठ्यावर _____ द्वारे कर बीजक जारी करणे आवश्यक आहे.
- (अ) प्रत्येक पुरवठादार
(ब) प्रत्येक माणूस
(क) प्रत्येक नोंदणीकृत व्यक्ती रचना अंतर्गत कर भरत नाही
(ड) वरील सर्व
५. वस्तूवर कर भरण्याची जबाबदारी _____ उद्भवते.
- (अ) माल पाठवणे
(ब) माल काढणे
(क) पुरवठ्याची वेळ
(ड) मालाची वितरण
६. श्री कमलेश यांनी वस्तू खरेदी केल्या ज्यासाठी ₹,००,८०० रुपये आयजीएसटी १२% होते. आयजीएसटी अंतर्गत इनपुट टॅक्स क्रेडिट _____ असेल
- (अ) ₹.१०,८००
(ब) ₹.१२,०९६
(क) ₹. ६,०४८
(ड) ₹. ५,४००
७. _____ म्हणजे वस्तू किंवा सेवांची पावती किंवा खरेदी, संपादन किंवा इतर कोणत्याही मार्गाने किंवा मोबदल्या सहित किंवा मोबदल्या शिवाय असते.
- (अ) बाह्य पुरवठा
(ब) आवक पुरवठा
(क) करपात्र पुरवठा
(ड) यापैकी काहीही नाही
८. संमिश्र पुरवठ्याचा प्रमुख घटक असलेल्या वस्तू आणि सेवांच्या पुरवठ्याला _____ म्हणतात
- (अ) सामान्य पुरवठा
(ब) मुख्य पुरवठा
(क) मिश्र पुरवठा
(ड) सतत पुरवठा
९. वस्तूवरील कर दर _____ द्वारे निर्धारित केला जातो
- (अ) केंद्रीय अर्थसंकल्प
(ब) राज्याचा अर्थसंकल्प
(क) जीएसटी परिषद
(ड) केंद्र सरकार राज्य सरकारशी सल्लामसलत

१०. जीएसटी अंतर्गत नोंदणी अनुदानासाठी पात्र होण्यासाठी प्रत्येक व्यक्तीकडे _____ असणे आवश्यक आहे.
- (अ) आधार कार्ड
(ब) टॅन क्रमांक
(क) पॅन क्रमांक
(ड) वॉट /सेवा कर क्रमांक
११. मालामध्ये शीर्षकाचे हस्तांतरण _____ चा पुरवठा आहे
- (अ) माल
(ब) सेवा
(क) दोन्ही
(ड) यापैकी काहीही नाही
१२. जीएसटीइन _____ चा संदर्भ देते
- (अ) जीएसटी इन्फॉर्मेशन नंबर
(ब) जीएसटी इन्फॉर्मेशन आणि नेटवर्क
(क) जीएसटी इडेंटिफिकेशन नेटवर्क
(ड) जीएसटी इडेंटिफिकेशन नंबर

प्र.१ ब): खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा: (कोणतेही दहा)

(१०)

१. सेट-ऑफ सीजीएसटी नंतर सीजीएसटी क्रेडिटची शिल्लक आयजीएसटी भरण्यासाठी वापरली जाऊ शकते.
२. पुरवठ्याचे मूल्य ही रक्कम आहे ज्यावर कर आकारला जातो आणि गोळा केला जातो.
३. करपात्र वस्तूंचा पुरवठा करणाऱ्या नोंदणीकृत व्यक्तीने वस्तूंच्या पुरवठ्याच्या तारखेपासून ३० दिवसांच्या आत कर चलन जारी केले पाहिजे.
४. प्राप्तकर्ता नोंदणीकृत असो किंवा नसो, प्रशिक्षण सेवा पुरवठ्याचे ठिकाण ते असेल जेथे सेवा प्रत्यक्षात केल्या जातात.
५. वस्तू आणि सेवा कर हा पुरवठा-आधारित कर आहे.
६. फॉरवर्ड चार्ज अंतर्गत, वस्तू किंवा सेवा प्राप्तकर्ता कर भरण्यास जबाबदार आहे.
७. भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या सेवा करमुक्त आहेत.
८. भारतातून निर्यात केलेल्या वस्तूंच्या पुरवठ्याचे ठिकाण हे निर्यातदाराचे स्थान असेल.
९. कोणत्याही कायद्यांतर्गत स्थापन केलेल्या कोणत्याही न्यायालय किंवा न्यायाधिकरणाद्वारे सेवा म्हणजे सेवांचा पुरवठा.

१०. ट्रेडिंग फर्मसाठी रचना दर ५% आहे.

११. जीएसटी कायदांतर्गत, पुरवठ्याच्या मूल्यामध्ये आनुषंगिक खर्चाचा समावेश नसावा.

१२. इनपुट टॅक्स क्रेडिटला फक्त टॅक्स इनव्हॉइसच्या आधारावर परवानगी दिली जाईल.

प्र.२ अ) श्री विजय अभियंता आहेत, तुम्हाला खालील माहिती देतात

(१०)

तपशील	रु.
१) संस्था स्थापन करण्याच्या संदर्भात सल्ल्यासाठी प्राप्त शुल्क	२,५०,०००
२) त्याच्या मित्राला व्यावसायिक सल्ल्यासाठी फी मिळाली	१,७५,०००
३) सॉफ्टवेअर मधील तांत्रिक सहाय्यासाठी प्राप्त शुल्क	१,२५,०००
४) त्याच्या मित्राला व्यावसायिक सल्ला विनामूल्य	८५,०००
५) नेटवर्किंगमधील सल्लागार सेवांसाठी प्राप्त शुल्क	१,५०,०००
६) अर्धवेळ नोकरीसाठी नियोकत्याकडून मिळणारा पगार	१,००,०००
७) कार्यालयीन कामासाठी स्टेशनरी खरेदी करणे	१,६०,०००

करपात्र सेवांचे मूल्य आणि देय वस्तू आणि सेवा कर यांची गणना करा. दिलेल्या सर्व रकमेमध्ये वस्तू आणि सेवा कर वगळला जातो. सीजीएसटी - ९% आणि एसजीएसटी - ९% दर.

प्र. २ ब) जीएसटी कायद्याच्या तरतुदीनुसार पुढील प्रत्येक प्रकरणात पुरवठ्याची वेळ निश्चित करा.

(१०)

क्र.	ज्या तारखेला माल उपलब्ध करून दिला जातो	इनव्हॉइसची तारीख	पेमेंट मिळाल्याची तारीख
१	१७-०४-२०२२	२०-०४-२०२२	१८-०४-२०२२
२	१५-०५-२०२२	१४-०५-२०२२	३१-०५-२०२२
३	१८-०६-२०२२	०१-०६-२०२२	१०-०६-२०२२
४	०७-०७-२०२२	१४-०७-२०२२	२१-०७-२०२२
५	२४-०८-२०२२	३०-०८-२०२२	१८-०८-२०२२
६	२१-०९-२०२२	१७-०९-२०२२	२५-०९-२०२२
७	१४-१०-२०२२	११-१०-२०२२	२५-१०-२०२२
८	०२-१२-२०२२	२८-११-२०२२	०२-१२-२०२२
९	०५-०१-२०२३	१०-०२-२०२३	२५-०१-२०२३
१०	१६-०२-२०२३	१६-०२-२०२३	०६-०२-२०२३

किंवा

प्र २ क) खालील क्रियाचे वर्गीकरण करपात्र पुरवठा आणि अकरपात्र पुरवठा करा.

(१०)

तपशील	रु.
१. खासदार म्हणून मिळालेले मानधन (खासदार)	९,७५,०००
२. ट्रेडमार्कच्या कायमस्वरूपी हस्तांतरणातून मिळालेली रॉयल्टी	२,००,०००
३. कलांच्या संदर्भात मनोरंजक क्रियाकलापांमध्ये प्रशिक्षण	३,७५,०००
४. स्पीड पोस्ट सेवा	१,५०,०००
५. निवासी घरासाठी भाडे मिळाले	२,५०,०००
६. शेतमजुरांच्या पुरवठ्याच्या पावत्या	२,५५,०००
७. कुरिअर सेवा	४,७५,०००
८. मुंबई ते पुणे महामार्गावरून टोल पावत्या	२,३५,०००
९. नाशिकचे श्री नागेश यांना माल विकला	१,८०,०००
१०. स्थावर मालमत्ता व्यावसायिक कोचिंग सेंटरला भाड्याने देणे	२,१०,०००

प्र. २ ड) जीएसटी कायद्याच्या तरतुदीनुसार पुढील प्रत्येक प्रकरणात पुरवठ्याची वेळ निश्चित करा.

(१०)

क्र. क्र.	पुरवठ्याची तारीख सेवांचा	इनव्हॉइसची तारीख	पेमेंट मिळाल्याची तारीख
१	१२-१०-२०२२	०१-११-२०२२	१०-११-२०२२
२	०८-११-२०२२	०५-१२-२०२२	२५-१२-२०२२
३	१०-११-२०२२	२०-१२-२०२२	२२-१२-२०२२
४	१७-११-२०२२	२७-११-२०२२	०३-११-२०२२
५	१०-११-२०२२	०५-१२-२०२२	१५-१२-२०२२
६	१५-११-२०२२	१८-१२-२०२२	२२-१२-२०२२
७	२३-११-२०२२	२८-१२-२०२२	२०-११-२०२२
८	२५-११-२०२२	२९-११-२०२२	०२-११-२०२२
९	०६-१२-२०२२	१०-१२-२०२२	१७-१२-२०२२
१०	०९-११-२०२२	१५-१२-२०२२	०४-१२-२०२२

प्रश्न ३ (अ) श्री संजय, महाराष्ट्र राज्यात नोंदणीकृत, एप्रिल २०२२ महिन्यासाठी तुमचे खालील तपशील प्रदान करतात. जीएसटी च्या निव्वळ कर देणीची गणना करा. (१०)

१ एप्रिल, २०२२ रोजी इलेक्ट्रॉनिक क्रेडिट लेजरमध्ये ओपनिंग बॅलन्स .

आयजीएसटी रु. २,००,००० ; सीजीएसटी रु. ५०,०००; एसजीएसटी रु. १,००,०००

तपशील	रु.
कराडमध्ये वैभवला १८% जीएसटी दराने वस्तू विकल्या	१२,००,०००
पुण्यातील अपर्णाला २८% जीएसटी दराने वस्तू विकल्या	८,००,०००
तामिळनाडूमध्ये सुनीलला ५% जीएसटी दराने सेवा पुरवली	३०,००,०००
उत्तरांचलमध्ये प्रकाशला १२% जीएसटी दराने सेवा पुरवली	४०,००,०००
जबलपूरमधून १२% जीएसटी दराने वस्तू खरेदी केल्या	२८,००,०००
नागपुरातून २८% जीएसटी दराने खरेदी केलेला माल	३०,००,०००
उज्जैन येथून २८% जीएसटी दराने सेवा उपलब्ध	१,५०,०००
सांगली येथून ५% जीएसटी दराने सेवा उपलब्ध	९०,०००

प्रश्न ३ (ब) खालील प्रकरणांमध्ये पुरवठ्याचे ठिकाण कारणांसह निश्चित करा: (१०)

- श्री अरबाज हे दिल्लीचे अभियंता आहेत जे मेक्सिकोमध्ये प्लांटच्या बांधकामासाठी सेवा देतात.
- श्रीमंत , झारखंडचे नोंदणीकृत व्यक्ती, धाराशिवमधील त्यांच्या एका मित्राला कुरिअरद्वारे वस्तू पाठवतात .
- कांदिवली येथे राहणारा काशिनाथ दिल्लीतील एका कंपनीकडून लॅडलाइन टेलिफोन कनेक्शन घेतो.
- पुण्याच्या टिस कंपनीने त्यांच्या कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्यासाठी मुंबईतील प्रशिक्षण संस्थेशी करार केला आहे. बंगळूरु येथे कर्मचाऱ्यांना हे प्रशिक्षण देण्यात आले.
- जयपूरच्या सुश्री साधना यांचे बँक खाते कोचीनमध्ये नसताना त्यांनी शिक्षणाच्या उद्देशाने सेंट्रल बँक ऑफ कोचीनकडून डिमांड ड्राफ्ट घेतला.

किंवा

प्र. ३ (क) खालील तपशिलांमधून निव्वळ जीएसटी देणीची गणना करा.

(१०)

श्रीमती सीमा महाराष्ट्र राज्यातील नोंदणीकृत डीलर तुम्हाला एप्रिल २०२२ महिन्यासाठी खालील तपशील प्रदान करतात.

१ एप्रिल २०२२ रोजी इलेक्ट्रॉनिक क्रेडिट लेजरमध्ये उघडलेली शिल्लक

आयजीएसटी - रु. १७,००० सीजीएसटी - रु. १५,००० एसजीएसटी - रु. १५,०००

महिन्यातील व्यवहार	रक्कम (रु.)
म्हैसूरमध्ये अभिजीतला ५% जीएसटी दराने वस्तू विकल्या	६,००,०००
पुण्यात राजूला १२% जीएसटी दराने माल विकला	११,००,०००
कळव्यातून १२% जीएसटी दराने वस्तू खरेदी केल्या	५०,०००
वलसाडमध्ये मनोजला १८% जीएसटी दराने सेवा पुरवली	७०,०००
कराडमधील दिलीप यांना १८% जीएसटी दराने सेवा दिली	१,५०,०००
बेंगळूरु येथून ५% जीएसटी दराने सेवा/ आवक पुरवठा	३,००,०००

प्रश्न ३ (ड) खालील प्रकरणांमध्ये पुरवठ्याचे ठिकाण कारणांसह निश्चित करा:

(१०)

- मुंबईची अदिती सातारा येथील एका हॉटेलला भेट देते आणि १५ दिवस राहते.
- पणजीचे श्री कृष्णा दिल्लीत चित्रपट पाहण्यासाठी तिकीट खरेदी करतात.
- कॅटरर मुंबई-चेन्नई दरम्यान ट्रेनमध्ये चढताना सेवा देतो जी भाड्यात समाविष्ट नाही.
- राजापूर येथील श्री रजनीश यांनी बडोदा, गुजरात येथील एका दुकानातून मोबाईल खरेदी केला.
- कोलकाता येथे राहणारे श्री नायक, जेट एअरलाइन्सने मुंबई ते बंगलोर प्रवास करतात आणि चेन्नईमध्ये प्रवास विमा काढतात.

प्र.४.अ) मेसर्स राजा एंटरप्रायझेसने मेसर्स राणी एंटरप्रायझेसला विकलेल्या मालाशी संबंधित खालील तपशील प्रदान केले आहेत. (१०)

तपशील	रु.
मशीनची यादी किंमत (खर्च, करआणि सूट वगळता)	४,५०,०००
वस्तूच्या विक्रीवर महानगरपालिकेकडून आकारण्यात येणारा कर	४५,०००
पॅकिंग शुल्क	१५,०००
वस्तूवर सीजीएसटी आणि एसजीएसटी आकारणी	५४,०००
मशीन डिझाइन करण्यासाठी शुल्क	२४,०००
मेसर्स राजा एंटरप्रायझेसच्या वतीने मेसर्स राणी एंटरप्रायझेसने दिलेले कमिशन	५,०००
एनजीओकडून अनुदान मिळाले (वर दिलेली रु. ४,५०,००० ची किंमत अनुदानाचा विचार केल्यावर आहे)	२१,०००

मेसर्स राजा एंटरप्रायझेस वस्तूच्या यादी किंमतीवर १०% व्यापार सवलत देते.

मेसर्स राजा एंटरप्रायझेसने केलेल्या करपात्र पुरवठ्याचे मूल्य निश्चित करा. तसेच, एसजीएसटी @ ९% आणि सीजीएसटी @ ९% मोजा.

प्र.४.ब) अभिनव लिमिटेड ही महाराष्ट्रातील एक उत्पादन क्षेत्र आहे. त्याला संयुक्त कर योजना निवड करायची आहे. हे तुम्हाला २०२२-२३ वर्षासाठी खालील माहिती देते.

कृपया सल्ला द्या:

(१०)

अ ते संयुक्त योजनेची निवड करण्यास पात्र आहेत का?

ब) होय असल्यास, त्यांच्या रचना कर दायीत्वाची गणना करा (एसजीएसटी @ ०.५% आणि सीजीएसटी @ ०.५%) पुरवठ्याचे विभाजन खालीलप्रमाणे आहे:

तपशील	रु.
राज्यांतर्गत पुरवठा ज्यात पूर्णपणे सूट आहे	५०,००,०००
आवक पुरवठ्याचे मूल्य, रिव्हर्स चार्ज अंतर्गत कर देय आहे	१५,००,०००
श्री रमेश यांना राज्यांतर्गत वस्तूचा पुरवठा (कर दर @ १२%)	४,७५,०००
श्री राजेशला वस्तूचा राज्यांतर्गत पुरवठा शून्य दराने कर आकारला जातो	२२,५०,०००
श्री सुरेश यांना करपात्र वस्तूचा राज्यांतर्गत पुरवठा (कर दर १८%)	१८,७५,०००

सर्व रक्कम जीएसटी वगळता आहेत

किंवा

प्र.४ क) मेसर्स अजय एंटरप्रायझेस, एक नोंदणीकृत पुरवठादार, मेसर्स विजय एंटरप्रायझेस सोबत वस्तूंच्या पुरवठ्यासाठी केलेल्या कराराच्या संदर्भात तुम्हाला खालील तपशील पुरवतो. (१०)

तपशील	रु.	रु.
वस्तूंचे मूल्य (एसजीएसटी @ ९% आणि सीजीएसटी @ ९% सह)		५,९०,०००
सीजीएसटी /एसजीएसटी व्यतिरिक्त इतर कर		२९,५००
मेसर्स अजय एंटरप्रायझेसने खालील खर्च केले:		
अ) विमा शुल्क	११,८००	
ब) पॅकिंग शुल्क	१२,२००	
क) वाहतूक शुल्क	२०,०००	४४,०००
मेसर्स अजय एंटरप्रायझेसच्या वतीने मेसर्स विजय एंटरप्रायझेसने आकारले चाचणी शुल्क		५,०००
मेसर्स अजय एंटरप्रायझेसच्या वतीने नव्हे तर मेसर्स विजय एंटरप्रायझेसने आकारलेले डिझाईनिंग शुल्क		७,५००
व्यापारी संघटनेकडून अनुदान मिळाले (यादी किंमत अशा सबसिडीचा विचार केल्यानंतर आहे)		१०,०००

पुरवठ्याचे मूल्य आणि एसजीएसटी @ ९% आणि सीजीएसटी @ ९% च्या कराची गणना करा.

प्र.४ ड) मेसर्स आनंद आणि कंपनी मुंबईत किराणा माल विकण्याचा व्यवसाय करत आहे . कंपनीने ०६/०२/२०२३ रोजी व्यवसाय सुरू केला. त्याची उलाढाल खालीलप्रमाणे आहे.

ते जीएसटी अंतर्गत नोंदणी मिळविण्यास जबाबदार आहेत का? जर, होय, कधीपासून? (१०)

तारीख	महाराष्ट्र राज्यातील करपात्र पुरवठा (रु.)	मालाचा निर्यात पुरवठा (रु.)	वस्तूंचा मुक्त पुरवठा (रु.)
२८/०२/२०२३	३,१४,०००	८,१२,४००	२१,०००
०६/०३/२०२३	३,०४,०००	-	३२,०००
०७/०३/२०२३	२,८५,०००	-	१८,०००
०८/०३/२०२३	३,७२,०००	-	१६,०००
०९/०३/२०२३	५,९२,०००	-	१,१२,०००
१०/०३/२०२३	३,१२,०००	-	-
११/०३/२०२३	१,८०,०००	-	१,१५,०००

Q.५ (अ) वस्तू आणि सेवा कराचे फायदे स्पष्ट करा

(१०)

(ब) फरक स्पष्ट करा:

i) प्रत्यक्ष कर आणि अप्रत्यक्ष कर

(५)

ii) तात्पुरती करपात्र व्यक्ती आणि अनिवासी करपात्र व्यक्ती

(५)

किंवा

खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा :

(२०)

अ) एकूण उलाढाल

ब) वस्तूच्या पुरवठ्याची वेळ

क) इलेक्ट्रॉनिक कॅश लेजर

ड) राज्यांतर्गत पुरवठा आणि आंतर-राज्य पुरवठा

इ) मिश्र पुरवठा

फ) संयुक्त कर योजना

*****

- Note:- 1) All questions are compulsory subject to internal choice
2) Figures to the right indicates full marks
3) Workings shall form part of the answer*

Time: - 3 hours

Max. Marks: 100

Q.1) A) **Fill in the blanks with appropriate alternatives and rewrite the sentences: [10]**
(ANY TEN)

1. _____ refers to debt or borrowing of funds to finance the purchase of company's assets.
  - a. Standard Deviation
  - b. Beta
  - c. Leverage
  - d. Covariance

2. _____ chart in technical analysis doesn't consider the passage of time.
  - a. Line Chart
  - b. Bar Chart
  - c. Point and Figure
  - d. Candle Stick

3. _____ is a working capital ratio.
  - a. Earnings Per Share
  - b. Current Ratio
  - c. Debt Equity Ratio
  - d. Dividend Yield Ratio

4. _____ is a security analysis discipline for forecasting the direction of prices through the study of past market data.
  - a. Fundamental Analysis
  - b. Technical Analysis
  - c. CAPM
  - d. Efficient Market Theory

5. _____ is the relationship explaining how assets should be priced in the capital markets.
  - a. EMH
  - b. CAPM
  - c. APT
  - d. KMC

6. Buying and Selling Signal is a part of _____
  - a. Elliot Wave Theory
  - b. DOW JONES Theory
  - c. Capital Assets Pricing Model
  - d. Efficient Market Hypothesis

7. Creditors Turnover Ratio = Credit Purchases / _____
- Average Creditors + Average Bills Payable
  - Average Debtors + Average Bills Receivable
  - Average Stock + Cost of Goods sold
  - Average Creditors + Cash in Hand
8. The beta factor of Risk less security will be equal to _____
- one
  - Zero
  - less than one but more than zero
  - negative
9. The ratio which indicates the company's credit policies and aggressiveness in collecting its receivable is known as _____
- Debtors Turnover Ratio
  - Stock Turnover Ratio
  - Assets Turnover Ratio
  - Current Ratio
10. _____ stage is the stage of start up of an industry.
- Pioneering
  - Growth
  - Decline
  - Maturity
11. _____ level is the lower price level at which demand for shares gains momentum.
- Support
  - Technical
  - Head and Shoulder
  - Resistance
12. _____ theory states that the market and securities prices are not influenced by past events.
- CAPM
  - Arbitrage Pricing
  - Random Walk
  - Efficient Market

Q.1 B) State whether the following statements are True or False: (Any 10)

(10)

- DOW theory is one of the oldest technical method which has been widely used.
- Financial Leverage represents the ability to use fixed operating cost.
- Monetary Policy is a measure of economic activity.
- Security Market Line is a virtual representation of the Capital Asset Pricing Model.
- Efficient Market Hypothesis assume that there are less number of buyers and sellers.
- In Candle Stick Chart, the candle is left blank to show downward movement during the day.

7. Debt Equity ratio is calculated to know the solvency of the company.
8. Assumption of Capital Asset Pricing model is that there are no transaction costs.
9. According to Arbitrage Pricing theory the security return are not based on one single factor of the market.
10. Resistance level is the lower price level at which demand for shares gains momentum.
11. Elliot Wave Theory attempts to develop a rationale for a long term pattern in the stock price movement.
12. Fundamental Analysis is a method of evaluating a security.

Q.2) Following is the Balance Sheet of ROSHAN Ltd as on 31st March 2022 (20)

Balance Sheet as on 31st March 2022

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
8% Preference Share Capital	56,000	Fixed Assets	3,38,000
Equity Share Capital	1,00,000	Investment	39,000
Reserves	1,04,000	Cash	13,000
Long Term Loan	1,82,000	Debtors	52,000
Creditors	44,200	Stock	78,000
Provision for Tax	33,800		
	5,20,000		5,20,000

Income Statement for the Year ended 31st March 2022

	Rs.
Net Sales	3,90,000
Less: Cost of goods sold	3,35,400
Gross Profit	54,600
Less: Operating Expenses	22,750
EBIT / NPBI&T	31,850
Less: Interest	9,100
Net Profit Before Tax	22,750
Less: Tax	6,825
NPAT	15,925

Additional Information :

- ✓ Face Value of Share is Rs.10
- ✓ Proposed Equity Dividend @ 5%
- ✓ Market price per equity share Rs.35

Calculate the following Ratios:

- a. Interest Coverage Ratio
- b. EPS
- c. Debt Equity Ratio
- d. P/E Ratio
- e. Stock Turnover Ratio (Assume opening stock Rs. 78,000)
- f. Dividend Payout Ratio
- g. Gross Profit Ratio
- h. Current Ratio
- i. Proprietary Ratio
- j. Net profit before interest and tax Ratio

OR

Q.2 a) The Balance Sheet and Income Statement of ADVAIT Ltd. are given hereunder: (10)

Balance Sheet as on 31st March 2022 (Rs. In Thousands)

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Equity Capital (Rs.10/- each)	120	Fixed Assets	100
Retained Earnings	36	Prepaid Expenses	1
6% Debentures	50	Inventory	40
Creditors	10	Debtors	70
Wages Payable	4	Cash	10
Taxes	1		
	221		221

Profit and Loss A/c for the year ended 31st March 2022 (Rs. In Thousands)

	Rs.		Rs.
To Opening Stock	30	By Sales	400
To Purchases	300	By Closing Stock	40
To Operating Expenses	80		
To Income Tax	12		
To Net Profit	18		
	440		440

From the above Statements Compute:

- Current Ratio
- Acid Test Ratio
- Stock Turnover Ratio
- Earnings per share
- Gross Profit Ratio.

Q.2 b)

(10)

The total sales (all credit) of a firm Rs.6,40,000 ; cost of goods sold Rs. 5,44,000, Current Assets Rs. 2,40,000; The firm's Current liabilities are Rs.96,000 ; Debtors Rs. 32,000 Inventories Rs.68,000 and cash Rs.1,40,000.

- Calculate Inventory turnover ratio
- Calculate Debtors turnover ratio and Average collection period (Assume 360 days a year)
- Calculate Current ratio

Q.3) Calculate Operating Leverage, Financial Leverage and Combined Leverage for the following firms after preparing their income statement: (20)

Firm	AKSHAY LTD	RASHMI LTD
Output (Units)	50000	20000
Fixed Cost(Rs.)	16,000	10,000
Variable Cost Per Units(Rs.)	2	2.50
Interest Expense (Rs.)	5,000	10,000
Selling Price Per Unit(Rs.)	5	4

OR

Q.3 A) The selected financial data for Jadhav Co. and Kawale Co. for the year ended 31st March 2022 were as follows: (15)

Particulars	Jadhav Co.	Kawale Co.
Variable Cost as Percentage of Sales	60 %	70 %
Interest Expenses (Rs.)	300	300
Degree of Operating Leverage	6	5
Degree of Financial Leverage	4	3
Income Tax Rate (%)	30	30

Prepare an Income Statement for both the companies.

Q.3 B) Sanjay Ltd gives you the following information for the year ended 31st March 2022 (05)

EBIT	Rs. 16,50,000
Tax Rate	30%
Proposed Equity Dividend	25%
Capital Employed:	
80000 Equity Shares of Rs.10 each	Rs. 8,00,000
10% Preference Share Capital	Rs. 15,00,000
15% Debenture of Rs.100 each	Rs. 7,00,000
Reserves and Surplus	Rs. 12,00,000
TOTAL	Rs. 42,00,000
Market price per Share	Rs. 50

You are required to calculate: a) EPS b) P/E Ratio

Q.4 a) The expected return and Beta of three securities are as follows: (10)

Securities	Shyam & Co	Hemant & Co	Anvay & Co.
Expected Return %	18.0	11.0	15.0
Beta Factor	1.7	0.6	1.2

If Risk free rate is 9% and market return are 14%, which of the above securities are over, under or correctly valued in the market as per CAPM? What should be your strategy?

Q.4 b) Calculate 3 Day Simple Moving Averages from the following prices of a Security. (10)

Day	Closing Price (Rs.)
1	30
2	25
3	35
4	40
5	42
6	41
7	38
8	34
9	35
10	39

11	36
12	40

OR

Q.4 a) The expected return and Beta of three securities are as follows: (10)

Securities	ADVAIT & Co.	SHALYA & Co.	AAYANSH & Co.
Expected Return (%)	17	18	19
Beta Factor	1.4	1.7	0.9

If risk free rate is 7% and market return is 15%, which of the above securities are over, under or correctly valued in the market as per CAPM? What should be your strategy?

Q.4 b) Calculate 5 Day Simple Moving Averages from the following prices of a Security. (10)

Day	Closing Price (Rs.)
1	100
2	120
3	110
4	125
5	130
6	132
7	128
8	126
9	134
10	124
11	138
12	140
13	137
14	142

Q.5 A) What are the factors affecting Stock Return? (10)

Q.5 B) Discuss in detail the DOW JONES Theory. (10)

OR

Q.5) Write Short Notes (Any Four) (20)

- Types of Charts in Technical Analysis
- Measures of Economic Activity
- CAPM
- Simple Moving Average
- Random Walk Theory
- Fundamental Analysis v/s Technical Analysis

*****